

TÁMOP-4.1.3-08/1-2008-0004

A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése

A szakképzés az OKKR kidolgozásának tükrében

Készítette: Modláné Görgényi Ildikó

Pillérvezető:	Temesi József
Elemiprojekt-vezető:	Tomasz Gábor
Alprojekt:	Országos Képesítési Keretrendszer
Elemi projekt:	1. Helyzetfelmérés
Feladat sorszáma:	1. 6. 3.
Dátum:	2010. január 17.

Tartalomjegyzék

Előszó	3
Bevezető	4
1. A szakképzés tartalmi működtetésének jogszabályi háttere	5
1.1. A szakmastruktúra jogi megalapozottsága	7
1.2. A tanulmányi kimenetek és a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek (SZVK) összefüggése a jogszabályok alapján	9
1.3. Az EU és a nemzetközi irányelvek hatása a magyar szakmastruktúrára	9
2. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra indokoltsága	10
2.1. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű követelményrendszer alapelvei és fogalmi rendszere	11
2.2. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra bevezetése és a korrekciók tűréshatárai	13
2.3. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra rövid rendszerelemzése	15
2.4. A szakképzés helye a magyar oktatási rendszerben	17
3. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra gyakorlati tapasztalatai	17
3.1. A tanulási utak és a tanulási eredmények	18
3.2. A tanulási folyamatra gyakorolt hatások	19
3.3. A vizsgarendszer, előnyök és hátrányok	20
4. Nemzetközi minták és tapasztalatok	21
5. A szakmai problémakörrel röviden	27
6. Rendszerkompetenciák, kompetenciarendszerek, alternatív javaslatok	28
Szakirodalom	29
1. függelék – Az SZVK hatályos jogszabályai	30
2. függelék – ISCED-összefoglaló	31
3. függelék – Fogalmak	33
4. függelék – A beszámíthatóság szabályai egyes törvényekben	37
5. függelék – Az Europass bizonyítványkiegészítő	40

Előszó

Az Európai Unió egységes képesítési keretrendszer (EKKR) megalkotására törekszik.

A rendszer fő célja, hogy összekösse az alágazatokat, vagyis az általános oktatás, a felsősoktatás, a szakképzés és a felnőttképzés nemzeti és ágazati szintű képesítési rendszereit, és lehetővé tegye ezek egymáshoz való kapcsolódását országon belül és az Európai Unióban.

A tanulmány nem taglalja a jelenlegi szakképzés előnyeit, vagy hátrányait, hibáit vagy megfelelőségét, hanem abból a szempontból mutatja be a helyzetképet, hogy milyen körülmények állnak rendelkezésre ahhoz, hogy a képesítési keretrendszert ki lehessen alakítani.

A rendszer széles spektrumú lehetőséget biztosítana majd mind az európai uniós tagországoknak, mind az egyes nemzeteknek oly módon, hogy megtartsák sajátos tradicionális oktatási, képzési rendszerüket, ugyanakkor meghatározásra kerülhessenek azok a pontok, amelyek lehetővé teszik a más országokkal való kapcsolódást és az összehasonlítást.

Ezen pontok egyik legfontosabb eleme a kimenetszabályozás, ezért célszerű az alágazatokban valamennyi területen a kimenetszabályozás jogi, tartalmi, működési oldalát elemezni, végiggondolni annak érdekében, hogy az EKKR képesítési rendszerének meg lehessen felelni.

Maga a rendszer három lényeges elemből áll:

- » A tanulási eredményekhez kapcsolódó közös referenciapontok, amelyek egy nyolcszintű struktúrában helyezkednek el.
- » A már korábban kidolgozott és elfogadott támogató eszköztárak figyelembe vétele (az egész életen át tartó tanulást elősegítő Integrált Európai Kreditátviteli Rendszer, az Europass okmány, a tanulási lehetőségeket tartalmazó Ploteus adatbázis).
- » Közös elveket és eljárásokat, amelyek segítik a partnerek közötti együttműködést.

A kidolgozott rendszer célja, hogy tovább egyszerűsítse a fiatalok mobilitását a hazai és nemzetközi munkaerőpiacon, ugyanakkor az állampolgárok számára biztosítsa az átláthatóságot, amely lehetővé teszi, hogy az unió más tagországainak rendszerébe is be tudjon kapcsolódni.

Nagyon fontos, hogy az egyes országok alágazatai a nemzeti rendszerük kidolgozásánál konszenzusra törekedjenek.

Magyarországon a rendszer kidolgozása időszerű, hiszen a kimeneti szabályozások reformja részben már az egyes ágazatoknál, területeknél a végénél tart, másoknál folyamatban van.

A magyar szakképzésben a kimenetszabályozás 1993-ban került bevezetésre, 1995 óta működik, azonban 2006-tól vált moduláris szerkezetűvé és kompetenciaelvűvé.

A felnőttképzésben, vagyis az iskolarendszeren kívüli képzésben már minden hallgató e rendszerben vizsgázik, míg az iskolai rendszerben, ahol felmenő módon történik az átállás ez a tanév volt a vízvonal.

A rendszerhez való csatlakozás háromféleképpen közelíthető meg:

- » Azokban az országokban, ahol nincs szakképesítési rendszer, ott a rendszer által képviselt filozófiát igyekeznek figyelembe venni;
- » Ahol van képesítési keretrendszer, ott hasonlóan az ISCED-szintezéshez, az EQF szintjeihez igazítják az egyes képesítéseket, ez valószínűsíthetően az unióban a többség;
- » Ahol van képesítési rendszer, de ezek nem egységesek országon belül, ott egy közösen elfogadott ernyőrendszer kerül kialakításra, ami visszahat az alágazatokra. Erre az utóbbi csatlakozási módszer megvalósítására kerül sor Magyarországon.

A képzési keretrendszer egy egységbe való foglalása azt is célozza – összefüggésben a minőségfejlesztéssel –, hogy az egyes megvalósított folyamatok során megfelelő iterációs metodika alakuljon ki nemcsak a közoktatáson, szakképzésen, felnőttképzésen és felsőoktatáson belül, hanem ezek között is.

A kidolgozandó keretrendszer egyaránt segíti majd a pályakövetést és a magyar oktatás további racionalizálását is.

Nagyon fontos azonban, hogy a rendszer eszközként működjön: hosszú távon egy olyan egységítése, standard funkciója legyen, amelynek alapján jól láthatóak a szakmai specifikumok, ugyanakkor megfelelően szolgálja a szakképzés és a többi alágazat funkcionális elemeit pl. a pályaorientációt, a pályatanácsadást, a beszámíthatóságot, a kreditálást és a karrierépítést stb. Így nemcsak egy integráló jellegzetessége emelhető ki, hanem nyilvánvalóan egy standard funkciót is be fog tölteni.

Bevezető

Az EKKR, amelyhez csatlakozni fog a fejlesztendő Országos Képzési Keretrendszer, tanulási eredményekre épül, vagyis kimenetalapú, és csak ilyen módon fog a gyakorlatban is működni.

Azon elvek mentén szükséges a szakképzés helyzetképét összeállítani, amelyek ezen körülményeket bemutatják.

A szakképzési célok akkor szolgálhatják hatékonyan az EKKR-t, ha kiépül az egész életen át tartó tanulást szolgáló rendszer. Ennek alapjait a szakképzés már megvalósította, mert lehetővé tette azokat az elveket, amelyeket az EKKR is igényel, melyek a következők:

- » az oktatási rendszer egyes elemeinek összekapcsolódását a szakmacsoportokkal,
- » a formális, nem formális és informális tanulás eredményeinek összekapcsolását a modulzáró vizsgával,
- » az oktatási kínálat tanulási igényekhez és szükségletekhez való rugalmasabb alkalmazkodását az OKJ működtetésével,
- » a személyre szabottság, az önálló és motivált tanulás feltételeinek megteremtését a vizsgarendszerrel,
- » a tanulókkal kapcsolatos egyéni döntési képesség erősítését a szakképzés, részsakképzés, elágazás, ráépülés közötti választhatósággal.

A szakképzésben kialakított kimeneti szabályozási rendszer már összehangolt, ezen a szinten komplex rendszert képez, így be tud kapcsolódni az EKKR-re épülő OKKR-be.

A szakképzés az állam által elismert szakképzésekre, vagyis az Országos képzési jegyzékre, mind az iskolai rendszerű, mind pedig az iskolarendszeren kívüli képzésre vonatkozik. Ez utóbbi a felnőttképzés részét képezi.

Mindezek alapján a tanulmány többek között kitér a jogszabályi háttérre, alapelvekre, tartalmi működésre, modularitásra, kompetenciaprofilra, kimenetszabályozásra, vizsgákra és tapasztalatokra, hogy az OKKR kialakításakor valamennyi szükséges tényező világos és egyértelmű legyen.

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet feladata a szakképzések dokumentumainak (szakmai és vizsgakövetelményeinek, központi programjainak, szóbeli és írásbeli vizsgatételeinek) kidolgoztatása és a jóváhagyásra való felterjesztése.

1. A szakképzés tartalmi működtetésének jogszabályi háttere

A szakképzés tartalmi működtetésének jogszabályi alapjait az egymáshoz kapcsolódó törvények biztosítják, melyek preambuluma tartalmazza a fő irányelveket is. A törvények végrehajtásához rendeletek biztosítják az operatív működési hátteret. Az EKKR/OKKR kialakítása szempontjából ezen irányok ismerete nélkülözhetetlen.

A szakképzés működésének jogszabályi keretét a **szakképzésről** szóló 1993. évi LXXVI. törvény biztosítja, mely érvénybe lépése óta segíti a társadalmi folyamatokat, a nemzetgazdaság követelményeit, a munkaerőpiac igényeit és az Európai Unió közösségi vívmányaihoz igazodó rugalmas és differenciált, gazdaság dinamikus fejlődését.

E törvény szervesen kapcsolódik a közoktatásról szóló 1993. LXXIX. évi törvényhez az iskolai rendszerű oktatás esetében, amely elveiben a szakképzés területén korszerű tudást biztosító közoktatási rendszer irányítását és működtetését teszi lehetővé.

A **felsőoktatásról** szóló 2005. évi CXXXIX. törvényt azért fontos a fentiekkel együtt emlegetni, mert a szakképzés részeként a felsőfokú szakképesítések vonatkozásában közvetít többek között korszerű ismereteket a gazdasággal való együttműködés hatékonyságának érdekében, a képzés minősége, a társadalom és a környezeti fenntarthatóság igényeihez.

Az Alkotmányban biztosított tanuláshoz való jogot bontja ki a **felntőtképzésről** szóló 2001. évi CI. törvény. Eszerint az állampolgár egész életpályáján érvényesüljenek a felntőtkori tanuláshoz és képzéshez való hozzáférés szabályozott lehetőségei a társadalom minden tagja számára, annak érdekében, hogy az állampolgárok meg tudjanak felelni a gazdasági és technológiai fejlődés kihívásainak, hogy eredményesen tudjanak bekapcsolódni a munka világába, és sikeresek legyenek életük során, valamint annak érdekében, hogy a felntőtkori tanulás és képzés révén az életvitel minősége is javuljon. E tanulmány e tekintetben csak az állam által elismert képesítések szempontjából végzi az elemzést.

A gazdasági kamarákról szóló 1999. évi CXXI. törvény idesorolása azért fontos, mert a kamara a 9. § e) pont szerint az országos gazdasági érdekképviseleti szervezetekkel együttműködve ellátja a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvényben és végrehajtási rendeletében meghatározott feladatát, szervezi és végzi a mesterképzést és a mestervizsgáztatást, amelyet az OKJ meg is jelöl.

Tartalmi szempontból ez az öt törvény integráltan, több területen egymást erősítve biztosítja a szakképzés előkészítését, megvalósítását az iskolai rendszerben, az iskolarendszeren kívül, a felsőoktatásban a felsőfokú szakképzés vonatkozásában, és megalapozza az egész életen át tartó tanulást, az egyéni életpálya építését, továbbá megfelelő alapot ad az EKKR/OKKR kifejlesztéséhez.

A szakképzésre a kimenetszabályozás a jellemző, ezért több paragrafus a törvényben meghatározza azokat az alapokat, amelyeket később a végrehajtási rendeletek részleteznek. Ezek paragrafusok az EKKR/OKKR-hez kapcsolódóan kerültek kiválasztásra.

A szakképzési törvény szabályozza a szakmastruktúrát az állam által elismert szakképesítések formájában, amely az Országos képzési jegyzékben (OKJ) testesül meg.

Az OKJ-ban kell meghatározni [Szt. 3. § (2)]:

- » a szakképesítés megszerzéséhez szükséges képzés képzésszervezési formától függő maximális időtartamát (szakképzési évfolyamok számát, vagy/és az óraszámot),
- » a szakképesítések körét és szakmacsoportját,
- » a jegyzékbe kerülés évét,
- » a kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítéseket,
- » a szakképesítés megszerzéséhez szükséges képzés maximális időtartamát (a szakképzési évfolyamok számát, az óraszámot),

- » a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményei meghatározására a Kormány által rendeletben kijelölt minisztert – ha a szakmai és vizsgakövetelmények az ő feladatkörébe tartoznak –, a Központi Statisztikai Hivatal elnökét vagy a Közbeszerzések Tanácsának elnökét.

A működtetéshez a törvény meghatározza a következőket:

- » az OKJ-t, az OKJ-ba történő felvétel és az OKJ-ból való törlés eljárási rendjét (4. §(2)),
- » a szakmai vizsgáztatás általános szabályait és eljárási rendjét, a szakmai vizsgák szakmai ellenőrzésének általános szabályait, valamint a szakmai vizsgák adatait tartalmazó központi nyilvántartás vezetésének szabályait,
- » a szakmai vizsga szervezésére való jogosultság feltételeit (ez a jövőben az EU elvárásai szerint változni fog, mert a szolgáltatási körbe fog tartozni).
- » létrehozza és működteti – az oktatásért felelős miniszterrel együtt, és az országos gazdasági kamarák és az országos gazdasági érdek-képviselői szervezetek, valamint az ágazat egészében érdekelt szakmai kamarák képviselőinek részvételével – a szakképzési szerkezet folyamatos fejlesztését és korszerűsítését szolgáló bizottságot. A bizottság folyamatosan figyelemmel kíséri a szakképzési szerkezet fejlesztését, és javaslatot tehet az OKJ módosítására,
- » a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeinek a kiadását [5. § (1)],
- » a mestervizsga követelményeit [7. § (1)].

Az OKJ-ban meghatározott szakképesítéshez jogszabályi formában kiadott szakmai és vizsgakövetelményt kell előírni.

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kötelező tartalmi elemei a törvény szerint a következők [10. § (1)]:

- » a szakképesítés OKJ-ban szereplő azonosító száma, megnevezése és a hozzárendelt FEOR-szám,
- » a képzés megkezdéséhez szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemek (bemeneti kompetencia), illetve az iskolai és szakmai előképzettség, a pályaalkalmassági, egészségügyi, illetve szakmai alkalmassági követelmények, valamint az előírt gyakorlat,
- » a szakképesítéssel ellátható legjellemzőbb foglalkozás, tevékenység, valamint a munkaterület rövid leírása (feladatcsoport, feladatprofil), a rokon szakképesítések felsorolása,
- » az elméleti és gyakorlati képzési idő aránya, a szakképző iskolában a szakképzési évfolyamok száma, a gyakorlati képzés eredményességét mérő szintvizsga (a továbbiakban: szintvizsga) szervezésének lehetősége,
- » a szakképesítés, szakképesítés-elágazás, részszerkezet, szakképesítés-ráépülés szakmai követelményei, az elérhető kreditek mennyisége,
- » a szakmai vizsgáztatással kapcsolatos követelmények,
- » a szakmai vizsgára bocsátás feltételei, beleértve a nyelvvizsga, modulzáró vizsga letételére vonatkozó feltételeket,
- » a szakmai vizsga részei és tantárgyai,
- » az iskolai rendszerű oktatásban, a szakmai alapozó és szakmacsoportos alapozó oktatásban, a szakképzésben, a felsőoktatásban, a nonformális és informális tanulással, továbbá a munkavégzés során szerzett kompetenciáknak és a szakmai előkészítő érettségi tantárgyi vizsga letételének a szakmai követelmények és a vizsgakövetelmények teljesítésébe történő beszámíthatósága,
- » a modulzáró vizsga tartalmának és eredményének a szakmai vizsga teljesítésébe való beszámíthatósága.

A felsőfokú szakképzést a felsőoktatási intézmény képzési programjának részeként szakképzési programként kell megszervezni.

Szakképesítést igazoló bizonyítványt az kaphat, aki a szakmai vizsgán teljesítette a szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott valamennyi követelményt. A szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott szakmai követelménymodulhoz, vagy -modulokhoz kapcsolódó vizsgarészek szakmai vizsgán történő teljesítésével részszzakképesítés szerezhető. A részszzakképesítésre egyebekben a szakképesítésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni [12. § (1)].

A szakképzést folytató intézmény a szakmai és vizsgakövetelményben meghatározottak szerint modulzáró vizsgát szervez. A szakmai vizsgára bocsátás feltétele a szakmai és vizsgakövetelményben előírt modulzáró vizsga eredményes letétele [13. § (2)].

Az OKJ-ben meghatározott szakképesítés megszerzésére a szakmai vizsgát a szakmai és vizsgakövetelmény alapján és a szakmai vizsgaszabályzat rendelkezései szerint kell megtartani. A szakmai vizsgát vizsgabizottság (független szakmai testület) előtt kell letenni [14. § (1)–(2)].

A felsőoktatási intézmény alaptevékenysége a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény alapján az oktatás, a tudományos kutatás, a művészeti alkotótevékenység.

A felsőoktatás keretében többek között a felsőfokú végzettségi szintet nem biztosító képzés is jelen van, amely a szakképzési törvény hatálya alá tartozik [Fot. 11. § (3)].

A felsőfokú szakképzés a felsőoktatási intézmény által készített és a szenátus által elfogadott szakképzési program szerint folyik. A szakképzési program az Országos képzési jegyzékben meghatározott felsőfokú szakképzésre készíthető, a szakképesítésért felelős miniszter által kiadott szakmai és vizsgakövetelmények alapján [32. § (2)].

A szakképzési program tartalmazza a megegyező tartalmú szakképzésben elsajátított ismeretek beszámításának lehetőségét, továbbá a felsőfokú szakképzésben szerzett krediteknek az azonos képzési területhez tartozó alapképzésbe való beszámítását. A beszámítható kreditek száma legalább harminc, legfeljebb hatvan lehet. A képzési idő négy félév, kivéve, ha az európai közösségi jog valamely képzés tekintetében ennél hosszabb időt állapít meg. A szakközépiskolában folyó felsőfokú szakképzésben kredit akkor szerezhető, ha a szakközépiskola felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodás alapján szervez felsőfokú szakképzést [32. § (4)].

A Kormány határozza meg a felsőfokú szakképzés szervezésének rendjét [32. § (11)].

A felsőfokú szakképzésben tett sikeres szakmai vizsga alapján a felsőoktatási intézmény az Országos képzési jegyzékben meghatározott szakképesítést igazoló bizonyítványt – továbbá a hallgató kérésére bizonyítványkiegészítő lapot – ad ki. A kiállított bizonyítvány – jogszabályban meghatározottak szerint – munkakör betöltésére, tevékenység folytatására jogosít. A bizonyítvány elkészítésére, kiállítására, tartalmára, a kiadott bizonyítványok nyilvántartására a szakképzésre vonatkozó jogszabályokat kell alkalmazni. A szakmai vizsga vizsgabizottsága a Magyar Köztársaság címerét tartalmazó körbélyegzőt használ (64. § (1)).

A felsőfokú szakképzésben a bizonyítvány kiadásának előfeltételeként a szakmai és vizsgakövetelmény, illetve a szakképzési program előírhatja a nyelvvizsga letételét. A kiadott bizonyítványokról központi nyilvántartást kell vezetni [64. § (2)].

1.1. A szakmastruktúra jogi megalapozottsága

Az iskolai rendszerű és az iskolarendszeren kívüli szakmai képzések jogszabályi alapját a szakképzési törvény felhatalmazása alapján jelenleg az 1/2006. (II. 17.) az Országos képzési jegyzékről (OKJ) és az Országos képzési jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről szóló OM rendelet biztosítja.

A rendelet szerinti „új szakképzési szerkezet” a magyar foglalkoztatási szerkezet elemzésén, validáláson alapuló, moduláris szerkezetű. A foglalkozások/munkakörök munkakörelemzések útján keletkező kompetenciaprofilok összehasonlító elemzése révén jött létre az új, „ágszerkezetű” Országos képzési jegyzék. Ez lett az alapja a modulterképeknek, amelyek egyes követelménymodulok tartalmi összefüggéseit, viszonyait, szakképesítésekbe való beépülésüket tükrözi. A modulok, a részsakképesítések, szakképesítés-elágazások, ráépülések és a szakképesítések rendszerének kifejlesztésével az OKJ-ban szereplő képesítések új, differenciált értelmezést kaptak.

1993 óta, amióta létrejött a jegyzék, három alaprendelet jelent meg, az OKJ 24-szer került módosításra, a 2006. évi pedig eddig 7-szer módosult. Összesen 16 rendszerelvű, de hagyományos, valamint 8 új típusú moduláris szerkezetű OKJ került jogszabályi formában kiadásra. Ez azt jelenti, hogy az igényeknek megfelelően módosul, és amennyiben szükséges az egész rendszer továbbfejleszhető.

Az OKJ az államilag elismert szakképesítéseket tartalmazza, melyek mind iskolai rendszerben, mind pedig iskolarendszeren kívül oktathatók.

Az OKJ legfontosabb funkciói a következők:

- » A szakképesítésekhez kapcsolódó, országosan egységes szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer bevezetése, amely standard, átláthatóvá teszi a szakképzést.
- » Az egységes, szabványos alapok a korszerű minőségbiztosítási rendszer kiépítését biztosítják.
- » A már elsajátított ismeretek beszámítását lehetővé teszi.

Az Országos képzési jegyzékbe felvett, az állam által elismert szakképesítésekhez a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeit szintén rendeletben adják ki. Nemcsak a kiadott dokumentumok rendszerelvűek, hanem a bevezetés feltételei is. Az is tény, hogy a rendszer működtetésén még sok csiszolni való van.

A jogszabályok értelmében csak ott indítható iskolai rendszerű szakképzés, ahol a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményére épülő központi program rendelkezésre áll. Az állam által elismert szakképesítések iskolarendszeren kívül tanfolyami vagy távoktatási formában csak abban az esetben oktathatók, amennyiben az adott szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeihez a belépő hallgatók felkészültségének megfelelően képzési programot készítenek, amely biztosítja a szakképesítés szakmai vizsgájára történő felkészülést. A felsőfokú képzés esetében szakképzési program megléte szükséges.

Néhány rendszerelvű fejlesztési feladat, amely jogszabály-módosítást, vagy új jogszabály kiadását igényelte:

- » 1996-ban Magyarország OECD tagságának feltétele volt, hogy a szakképzés területén bevezetésre kerüljön az ISCED (International Standard Classification of Education), a foglalkoztatás területén pedig az ISCO (International Standard Classification of Occupations). Ennek megoldásaként az OKJ-ban szereplő szakképesítések ISCED-szintezése meghatározásra került. Az ISCED célja integrált és következetes keretrendszer biztosítása, amely alkalmas a képzési adatok gyűjtésére és az országok közötti összehasonlításra, az országok programjának besorolására, függetlenül a tanulás módjától és az intézménytől.
- » A 2001-ben kiadott módosított Országos képzési jegyzék a szakképesítéseket alapvetően négy szakterületre sorolta be. A szakképesítéseket a jegyzék humán, műszaki, gazdasági-szolgáltatási és agrár szakterületre elkülönítve, ezeken belül huszonegy szakmacsoportra bontja. A szakmacsoport szerinti bontás hídként működik a közoktatás, a szakképzés és a felnőttképzés között, megkönnyíti a szakirányú tanulmányok beszámítására irányuló kérelmek elbírálását. 2001-től a beiskolázás a 9. osztályba az OKJ-ban meghatározott *szakmacsoportok*

szerint történik. Azzal, hogy a szakmák mindegyike valamilyen szakmacsoporthoz lett rendelve, kifejeződik az a szándék is, hogy a szakmacsoportokon belüli átlépések horizontális és vertikális szakmaváltások az egyén számára elviekben könnyebben valósulhatnak meg.

- » 2006-ban a moduláris szerkezet kialakításával az OKJ nagymértékben megváltozott (ezt egy későbbi fejezet részletezi).
- » 2010-re fejeződik be a nemzetközi ISCO rendszer átalakulása, amely maga után vonja a FEOR változásait, az OKJ a FEOR-módosításokat követni fogja.

1.2. A tanulmányi kimenetek és a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek (SZVK) összefüggése a jogszabályok alapján

A magyar gyakorlatban a szakképzettség valamely országos érvényű jogszerű okirattal igazolható szakképesítéshez kötődik.

Az állam által elismert szakképesítés hatálya országos, tartalma, követelményei egységesek. Az országos egyenértékűséget az állami szakmai vizsgának kell biztosítania. A szakmai vizsga célja annak megállapítása, hogy a jelölt rendelkezik-e a vizsgarészek (követelménymodulok) követelményeinek megfelelő elméleti és gyakorlati felkészültséggel.

Eredményes vizsga esetén a vizsgázó szakképesítést igazoló bizonyítványt kap.

Az új szakmaszerkezet, amely alapja valamennyi jegyzékben levő és jogszabályban kiadott szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményének (a továbbiakban: SZVK; a hatályos jogszabályokhoz lásd 1. függelék) biztosítja a rendszer stabilitását, mert a modulterképben szereplő követelménymodulok nagy része állandó, a változtatások a munkaerőpiac gyakran változó igényei szerint lehetségesek. A mellékletből kitűnik, hogy a kimenetszabályozást biztosító kompetencia elvű jogszabályok a gazdaság, a piac igényeinek megfelelően változnak.

A szakképesítések egymásra épülésével, a tanulási folyamatba való be- és kilépés lehetőségével, az egyén által igényelt ütemezés szerint lehetővé válik újabb, és újabb szakképesítés megszerzése az egész életen át tartó tanulás gyakorlati megvalósítása.

A standard, a statikus, ugyanakkor rugalmas kompetenciaprofillal jellemzett követelménymodul-rendszer megfelelő alapot ad az OKKR kialakításához.

1.3. Az EU és a nemzetközi irányelvek hatása a magyar szakmastruktúrára

A Lisszabon, Koppenhága, Maastricht, Helsinki által meghatározott prioritások, kohéziós politikai célok, stratégiai irányelvek hatása megtalálható a magyar szakmastruktúra rendszerében.

Tekintettel arra, hogy az EU-szabályozás több dokumentumban erősíti, ismétli ugyanazt az alapelvet, direktívát, a magyar szakmastruktúrára való hatása ezért célirányosan került összefoglalásra:

- » A szakmastruktúra, illetve OKJ-fejlesztés valamennyi szakaszában az adott körülményeknek megfelelően társadalmi elvárások mellett hangsúlyt kapott a gazdaság.
- » Valamennyi folyamat véghezvitele arra készítetett, hogy megtanuljunk megfelelően alkalmazkodni az állandóan és gyorsan változó körülményekhez.
- » Az esélyegyenlőség szempontjai a szakmaszerkezet kialakítása során is érvényesültek. A hátrányos helyzetűek, a csökkent munkaképességűek, a fogyatékkal élők, illetve a közoktatás rendszeréből lemorzsolódó fiatalok számára is biztosít a rendszer olyan állam által elismert részsakképesítéseket, amelyek a munkaerőpiacra való belépésüket lehetővé teszik.
- » A rendszert átláthatóvá teszi az országos modulterkép, amelyben szereplő követelménymodulok állandósága a stabilitást, e követelménymodulok sokszínű csoportosíthatósága a

munkaerőpiac folyamatosan módosuló igényei szerint kívánatos rugalmasságot biztosítja. A modulterképen bárki eligazodhat és életpályát tervezhet.

- » A képezések meghatározása a munkaadók képviselőivel folytatott konzultációk keretében történt.
- » Az élethosszig tartó tanulás jegyében mindenki megtalálhatja a számára szükséges szakképzést élete bármelyik időszakában.
- » Releváns szempont, hogy az állampolgár – munkanélkülivé válása esetén – a már teljesített szakképzési modulok és a korábban megszerzett tudás beszámításával rövid képzési idő alatt a munkaerőpiac által elfogadott szakképzéshez juthasson az iskolai rendszerű és a felnőttképzés keretében egyaránt.
- » Az új kompetencia-alapú képzési szerkezet megkönnyíti:
 - » a karrierutak kijelölését, az életpálya tervezését,
 - » a tudás előzetes felmérését, és beszámíthatóságát,
 - » a képzésből a munkába való átmenetet és a visszatérést a képzésbe,
 - » a felsőoktatás kreditrendszeréhez való kapcsolódást,
 - » az iskolai rendszerű, az iskolán kívüli és az informális tanulás közötti szakadék áthidalását,
 - » a szakképezések közötti átjárhatóságot,
 - » a gazdaságban bekövetkező változások gyors és rugalmas követését.

Az új követelményekhez elkészültek az Europass Certificate Supplement bizonyítvány-kiegészítők is, amelyek tájékoztatást, kiegészítő információkat nyújtanak a munkaadók számára az adott bizonyítvány megszerzésének kritériumairól.

Szinte valamennyi EU-irányelv érvényesül az új szakmaszerkezet bevezetésével.

Azon körülmények, amelyek az OKKR kidolgozásához és bevezetéséhez algoritmizálható háttérrel rendelkezésre állnak.

2. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra indokoltsága

Amikor 1993-ban a képzési rendszer építése elkezdődött nem volt mód, de gazdasági indok sem tartalmi változásra. 2004-ig a rendszer kisebb módosításaira került sor, a tartalmi változtatások eléggé eklektikusak voltak. A szakképzés alapképzés tartalmának tartalma és az ebből eredő szabályozás részben idejét múlttá vált, rugalmatlan volt, és nem tudott lépést tartani a gyorsan és folyamatosan változó gazdasági igényekkel. A rugalmatlan rendszerben a tartalmi fejlesztés is elmaradt, amely folyamatos minőségi megoldatlanságokhoz vezetett. Valamennyi érintett fél elégedetlen volt.

A munkaadók olyan munkavállalót szerettek volna, aki kompetenciája alapján képes többféle feladat elvégzésére és arra is, hogy technológiaváltást követően kis továbbképzéssel el tudja végezni az új munkaköri feladatokat is.

A diákság régi óhaja még nem teljesült, hogy abból a tananyagból, amit már megtanultak és amiből már levizsgáztak, ne kelljen még egyszer számot adniuk. Beszámításra kerüljön a korábban elsajátított tudásanyag ott, ahol az teljesen azonos, és egy alapképzés után nyíljon lehetőség további képezések gyors megszerzésére.

Több tanár régi vágya volt, hogy azokat az alapokat, amelyek évtizedekig azonosak, jól körülhatárolhatóak, állandó módszerrel lehessen tanítani, amelyek pedig változnak, azok folyamatos követezése biztosítható legyen és készüljenek hozzá tananyagok, taneszközök.

Általános társadalmi elvárás volt, hogy a szakképzés kerüljön közelebb a gazdasághoz, vegye jobban figyelembe annak igényeit. A gazdaságorientált képzéshez azonban új szakmaszerkezet kifej-

lesztésére van szükség, amely jelentősen eltér a korábitól, és egyaránt biztosítja az egyén, a társadalom és a gazdaság elvárásait.

Kiemelt cél az, hogy mindenki megtalálhassa a számára szükséges szakképesítést élete bármelyik időszakában.

Olyan munkaerő-piaci igényeket rugalmasan követő szakképzési rendszer létrehozása volt a cél, amely felkészíti a fiatalokat az egész életen át tartó tanulásra és a munkaerőpiacon való eredményes részvételre, a körülményekhez való alkalmazkodásra.

Szükségessé vált az európai uniós követelményeknek megfelelő, jól átlátható, világos szakmaszerkezet kialakítása, amely mind a felhasználók, mind a képzésben részt vevők és a képzést szolgáltatók igényeit is kielégíti.

2.1. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű követelményrendszer alapelvei és fogalmi rendszere

A szakmai és vizsgakövetelmények munkatevékenység-központúak, tartalmazzák a feladat- és a tulajdonságprofilokat (szakmai, személyes, társas, módszerkompetenciák), valamint az egységesítést biztosító szempontrendszert (képzés megkezdésének szükséges feltételei, bemeneti kompetenciák, iskolai előképzettség, érettségi vizsga, szakmai előképzettség, előírt gyakorlat, elérhető kreditek mennyisége, pályaalakmassági követelmények, szakmai alkalmassági követelmények, elmélet-gyakorlat aránya, szintvizsga, egészségügyi alkalmassági vizsgálat, szakmai követelménymodulok, vizsgarészek, eszközjegyzék).

A szakképesítések modulrendszerű felépítésével valósítható meg a szakképzésben

- » a szakképesítések eddigénél jobb egymásra épülése,
- » a már tanult ismeretek beszámíthatósága,
- » a szakképesítések közötti átjárhatóság,
- » a Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszerének részbeni lefedettsége.

Ez a rendszer lehetővé teszi a gazdaságban bekövetkező, a fejlődéssel együtt járó változások gyors és rugalmas követését.

Szakmai követelmények, elvárt képességek, vagyis elvárt kompetenciák. A képzendő értelmi, manuális, magatartási megnyilatkozásaira vonatkozó olyan elvárások, amelyek teljesülése esetén elértnek tekinthetjük az oktatási, képzési, nevelési célokat. A követelmények jellegük szerint lehetnek kognitív (értelmi), pszichomotoros (mozgási folyamatokra vonatkozó), affektív (érzelmi) követelmények. Ezekben belül követelményszinteket különböztetünk meg (pl. ismeret, megértés, alkalmazás, integrálás).

Szakmai követelménymodulon a különböző szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeibe beépíthető, azonos feladat megoldásával kapcsolatban támasztható elvárásokat tartalmazó követelményegységet értünk. A szakmai követelménymodulok kialakítása az adaptált munkakör-elemzés eredményeiből indul ki, amelyeket gazdálkodó szervezetek validáltak (közel 9 ezer cég). Az adaptált munkakör-elemzések eredményeit olyan szakértőkkel vizsgáltattuk felül, akik az adott munkakörben dolgoznak, vagy a munkakört betöltő szakember felsőbb vezetői.

A szakmai követelménymodul a szakképesítés szakmai követelményeinek meghatározott része, egyedi szakképesítések esetén annak egésze. A szakképesítés követelménymoduljainak összessége tartalmazza a szakképesítés valamennyi, a szakmai és vizsgakövetelményben rögzített szakmai kompetenciáját (a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény 54/B. § 36. pont).

A **kompetencia** meghatározása kapcsán meg kell jegyezni, hogy a szakirodalomban szinte szakemberenként eltérően definiálódik egy-egy kompetenciafogalom. Valamennyi szakember, szakterülete szerint, saját céljainak megfelelő kompetenciafogalmat definiál.

A mindennapi életben tulajdonképpen a kompetencia szó azt jelenti, hogy a cselekvő elegendő képességgel rendelkezik céljai megvalósításához.

A kompetencia fogalmát a 2001. évi CI. felnőttképzésről szóló törvény 29.§ (10) definiálja:

A felnőttképzésben részt vett személy

- » ismereteinek,
- » készségeinek,
- » képességeinek,
- » magatartási, viselkedési jegyeinek

összessége, amely által a személy képes lesz egy meghatározott feladat eredményes teljesítésére.

A képzéssel összefüggésben ma már az élethosszig tartó tanulásról beszélünk, amely átfog minden tervszerű tanulási tevékenységet, kezdve a gyermekkori készségfejlesztéstől, egészen a nyugdíjasok szellemi tevékenységéig.

A szakképzésből a munka világába lépő egyén akkor válik alkalmassá a munka elvégzésére, ha az ismeretek és a rábízott feladatok összhangban állnak a megszerzett kompetenciáival.

A kompetencia a szakképzett dolgozó számára a munkakör egy adott szakmai feladatának sikeres végrehajtásához nélkülözhetetlen ismeretek, képességek, attitűdök összessége (amely által a dolgozó képes lesz az adott szakmai feladat eredményes végrehajtására).

E folyamatban kiemelt szerepet kap a tudásláncre fűzhető kompetenciarendszer, amely cselekvőképességgel párosul.

A kompetencia funkciójának és szerkezetének összhangja biztosítja a szakképzésben a komplexitást, és lehetővé teszi a rendszer standardizálását.

A **kompetenciaprofil** a szakképzett dolgozó számára a munkakör összes feladatcsoportjának sikeres végrehajtásához szükséges kompetenciák összessége.

A kompetenciaprofil szakmai képességcsoport, azon feladatcsoportoknak és az azokhoz tartozó feladatoknak a leírása vagy táblázatos ábrázolása, amelyek fontosak a szakképzett dolgozónak az adott foglalkozáshoz. A kompetencia logikája mentén haladva a szakképzés estében a kompetenciaprofil kétkomponensű, vagyis feladatprofilból és tulajdonságprofilból tevődik össze.

A **feladatprofil** a szakképesítés megszerzése birtokában betölthető munkakörben elvégzendő feladatok célszerűen csoportosított listája (Szt. 54/B. § 30. pont).

A **tulajdonságprofil** az egyes szakmai feladatokból indul ki, meghatározza, milyen szakmai ismeretek, szakmai készségek, illetve milyen személyes-, társas-, és módszerkompetenciák szükségesek az adott feladat megfelelő elvégzéséhez.

A szakképesítések egyes típusai a szakmai és vizsgakövetelményben:

A **részszakképesítés** a munkaerőpiac által elismert, többnyire egyszerű, kevésbé összetett munkatevékenység elvégzésére szóló alkalmasságot tanúsít. Követelményei valamelyik szakképesítés kompetenciáiból származtathatók.

Egy **szakképesítés elágazásainak** kompetenciaprofilja jelentős részben azonos, illetve hasonló. Az elágazásspecifikus tartalmak nem képezik a feladat-, illetve tulajdonságkompetenciák meghatározó

arányú részét, hanem becsülhetően csupán mintegy 15-20%-át alkotják, és az eltérő részek jellege ezen belül is hasonló. Ezt a szakképesítés típusát a közös tartalom sokkal nagyobb aránya jellemzi. Az elágazó szakképesítések közös része csak egy elágazásmódullal (modulcsoporttal) alkot teljes szakképesítést.

A **ráépülés** adott szakképesítés birtokában szerezhető meg, annak követelményeihez hozzá adódó modul (modulcsoportot) jelent. A munkatevékenység többnyire valamilyen önálló, elkülöníthető specializáció, konkrét részterület, jelleg stb. által határozható meg.

Ráépülés alapjául szolgáló szakképesítés feladatprofiljának elkészítésekor törekedni kell arra, hogy a szakképesítés feladatkompetenciái minél inkább érvényesek legyenek a ráépülések esetében is. A ráépülés feladatprofiljának meghatározásakor az alapul szolgáló szakképesítés feladatkompetenciáit kell kiegészíteni a ráépülésnek megfelelőekkel. A ráépülésekhez kötődő specifikumok jelentős része várhatóan a tulajdonságprofilban fog megjelenni.

A szakmai és vizsgakövetelményeket a szakképesítésért felelős szaktárcák jogszabályban jelentették meg. Az 1. függelék a jogszabályok megjelenési idejét és életbe lépésének dátumát tartalmazza.

Alapelv az is, hogy a struktúra tartalmazza a nemzetközi statisztikai (ISCED) rendszer szintezésével való harmonizációt és a szakképesítések tanulmányi területenkénti besorolását (2. függelék ISCED-összefoglaló, a 3. függelék a fogalmakat tartalmazza). Az Europass bizonyítványkiegészítők is a követelményeknek megfelelően átdolgozásra kerültek (5. függelék). Az utóbbival valamilyen módon integrálva tervezi megoldani az EU az EKKR/OKKR bevezetését.

2.2. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra bevezetése és a korrekciók tűrészhatárai

A bevezetés lépcsőzetes:

Az Országos képzési jegyzékről szóló rendeletek alkalmazása mindig felmenő rendszerben történik. A tanév első napjától akkor lehet a jegyzékben szereplő iskolai rendszerű, elsősorban a közoktatás keretében megszerezhető szakképesítésekre beiskolázni a tanulókat, ha az előírt tantárgyak központi programjai (tantervei) kiadásra kerültek és az elméleti képzéshez szükséges tananyagok rendelkezésre állnak. A jogszabályok érvényessége a pályaválasztási időszaktól számítandóak.

A bevezetést követően a rendszer új lehetőségeket nyitott meg mind az iskolai rendszerű, mind az iskolarendszeren kívüli képzés és vizsgázás vonatkozásában:

- » A tanulók régi elvárása teljesült: beszámításra kerülhet a korábban már elsajátított tudásanyag ott, ahol az teljesen azonos, és egy alapképzés után újabb lehetőség nyílt további képzések gyors megszerzésére.
- » A merev bemeneti feltételek oldását a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben meghatározásra kerülő bemeneti kompetenciák lehetővé teszik.
- » A szakmastruktúra új rendszerű kialakítása mind az ifjúsági, mind a felnőttképzésben lehetőséget teremt a szakképzésből történő többszöri ki- és belépésre, azaz az egyén tervezheti a pályáját, és kiválaszthatja az elvégezni kívánt különféle egymáshoz kapcsolódó szakképesítéseket.
- » A kialakított rendszer létrehozásával megszületik az alapja a korábban formális vagy nem formális úton elsajátított ismeretanyag beszámításának is, a fejlesztés során kidolgozandó beszámítási eljárás által az egész életen át tartó tanulás tervezhetőbbé válik.
- » A már teljesített modulok, megszerzett és bizonyíthatóan elsajátított kompetenciák elismerése segíti az egész életen át tartó tanulás keretében a tanulmányok folytatását mind az iskolai rendszerű, mind iskolarendszeren kívüli képzésben.

- » Néhány modul elsajátításával a képzésben részt vevő részsakképesítést is kaphat, az újbóli belépéskor ezek beszámításával és további modulok elsajátításával újabb, illetve magasabb szintű szakképesítéshez jut.
- » A már teljesített modulok, megszerzett és bizonyíthatóan elsajátított kompetenciák elismerése segíti az egész életen át tartó tanulás keretében a tanulmányok folytatását mind az iskolai rendszerű, mind iskolarendszeren kívüli képzésben.
- » Releváns szempont az is, hogy az állampolgár – munkanélkülivé válása esetén – a már teljesített szakképzési modulok és a korábban megszerzett tudás beszámításával rövid képzési idő alatt a munkaerőpiac által elfogadott szakképesítéshez juthasson az iskolai rendszerű és a felnőttképzés keretében egyaránt.
- » A hármas szintű képesítéseknél különösen iskolarendszeren kívüli képzők szívesen veszik igénybe azt a lehetőséget, hogy bemeneti kompetenciát mérnek abban az esetben, ha nincs meg az alapiskolai végzettsége a felnőttnek. Ugyanez a lehetőség rendelkezésre áll iskolai rendszerben is akkor, ha a tanuló nem tudja az eredményes alapiskolai végzettségét bemutatni.
- » A központi programok belépési kompetenciafeltételeket csak az alacsonyabb szintszámú szakképesítésre feltétlenül ráépülő szakképesítések induló moduljai esetében tartalmaznak, a közoktatásból hozható kompetenciák tekintetében pedig még rugalmasabbak, hogy növeljék a meglévő kompetenciák teljes körű beszámítása és a tanulási motivációk erősítése révén a képzésbe való belépés esélyeit.
- » A központi programok a helyi szabályozás körében 10-20% arányban lehetővé teszik a különböző speciális célcsoportok számára a felzárkózást és a kiegyenlítődést szolgáló, valamint a helyi viszonyok, a munkaerő-piaci és más elvárások által meghatározott és a modul képesítéstől függő társításából következő egyedi folyamat elemeknek modulba, illetve modul elé illesztését.
- » A rendszerben a végbizonyítvánnyal egyenértékű modulzáró vizsga letételével megszületik a lehetősége a korábban formális vagy nem formális úton elsajátított ismeretanyag beszámításának is.
- » Az alapfokú iskolai végzettséggel nem rendelkezők szakképzésbe való belépését is lehetővé teszi.
- » Ha a vizsgázó nem felel meg a teljes szakképesítés követelményeinek, részsakképesítést kaphat. A részsakképesítés rövidebb idő alatt megszerezhető, a munkaerőpiac által elismert olyan kompetenciákat igazol, amely lehetővé teszi egy adott, többnyire kevésbé összetett munkakör ellátását.
- » A korábban megszerzett szakképesítések esetében lehetőség nyílik ráépülő szakképesítés megszerzésére is.
- » A modulterképéből a tanulni vágyó megállapíthatja, melyik szakmai modulból vizsgázott, abból mi számítható be, melyikből szeretne még vizsgázni, melyikkel milyen képesítéshez juthat. Azt is megtudhatja, hogy mely modulokból/tantárgyakból nem kell vizsgázni, ha tovább akar lépni, új képesítést akar szerezni, illetve melyekből elkerülhetetlen a vizsga és a képesítéshez szükséges kompetenciák meglétéről kell számot adnia a tanulónak/hallgatónak.

A bevezetéskor fontos figyelembe venni a szakmai és vizsgakövetelményeket, majd az erre kiadott központi programot, illetve a képzők által elkészített képzési és a felsőoktatás által elkészített szakképzési programot. A képzési folyamatban a pedagógus átalakíthatja a programot, mert az nem kötelező, de a vizsgakövetelményekben foglalt előírásoknak mindenképpen meg kell felelni. Ilyen módon a képzők korlátozottan korrekciókat hajthatnak végre. Ennek tőrés határai a szakmai követelmények.

Az új dokumentumok általános bevezetése előtt két szakmacsoportban, néhány szakképesítés vonatkozásában elkezdődött az új típusú, kompetencia-alapú, moduláris képzés. Ennek a célja a tapasztalatgyűjtés volt a gyakorlati megvalósíthatóságról.

A szerzett tapasztalatok feldolgozása, értékelése és elemzése alapján lehetett megfogalmazni azokat a javaslatokat, melyek felhasználásával az országos bevezetés eredményesebb volt.

Ezen túlmenően is szükség van az elvégzett munka eredményeinek, hatásának folyamatos vizsgálatára, hogy ezek alapján a szükséges korrekciókat el lehessen végezni a jogszabályokban és a tanügyi dokumentumok vonatkozásában (Országos képzési jegyzék, szakmai és vizsgakövetelmény, központi program), illetőleg a képzési folyamat hatékonyságát elősegítő egyéb intézkedéseket meg lehessen tenni (tanári továbbképzések, tanügy-igazgatási, iskolavezetési, fenntartói intézkedések stb.).

Az OKJ-ba felvett szakképesítések, azok szakmai és vizsgakövetelményei a fejlesztés során a gazdaság igényei szerint, a fejlesztés idején modernnek számító technika figyelembe vételével lettek dokumentálva, de a változó gazdasági igények, valamint a technika folyamatos fejlődése megkívánja a rendszer dinamikus fejlesztését is.

Ennek biztosítása érdekében a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény 4. § (3) bekezdés b) pontjában foglaltak alapján a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter létrehozta és működteti – az oktatásért felelős miniszterrel együtt, és az országos gazdasági kamarák és az országos gazdasági érdek-képviselői szervezetek, valamint az ágazat egészében érdekelt szakmai kamarák képviselőinek részvételével – a szakképzési szerkezet folyamatos fejlesztését és korszerűsítését szolgáló bizottságot. A bizottság a jogszabályban foglaltak alapján folyamatosan figyelemmel kíséri és véleményezi a szakképzési szerkezet fejlesztését, és amennyiben szükséges, javaslatot tesz az Országos képzési jegyzék módosítására. Az OKJ Bizottság a szakképesítésért felelős miniszterek által javasolt szervezetek képviselőiből áll, tagjait a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter kéri fel, illetve bízza meg. A bizottság tagjai az általuk képviselt szakmai területről beérkező véleményeket képviselik a bizottsági munka során, javaslatukra az OKJ továbbfejleszhető, módosítható. Az OKJ Bizottság munkáját a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet koordinálja.

2.3. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra rövid rendszerelemzése

Az új OKJ „teljesítménye hatalmas”, a modularitás jellemzi, kompetenciaalapú, a kimenetet szabályozza, az előzetes tudás beszámíthatóságát lehetővé teszi, a foglalkoztathatóságot elősegíti, jól strukturált (részsakképesítés, elágazás, ráépülés).

Összeecsiszólásra, finomításokra, harmonizációra ugyanakkor szükség van (OKJ Bizottság).

A rendszer teljes megértéséhez szükség van a számszerű összefüggések bemutatására is (lásd 1. táblázat és ábra!).

1. táblázat

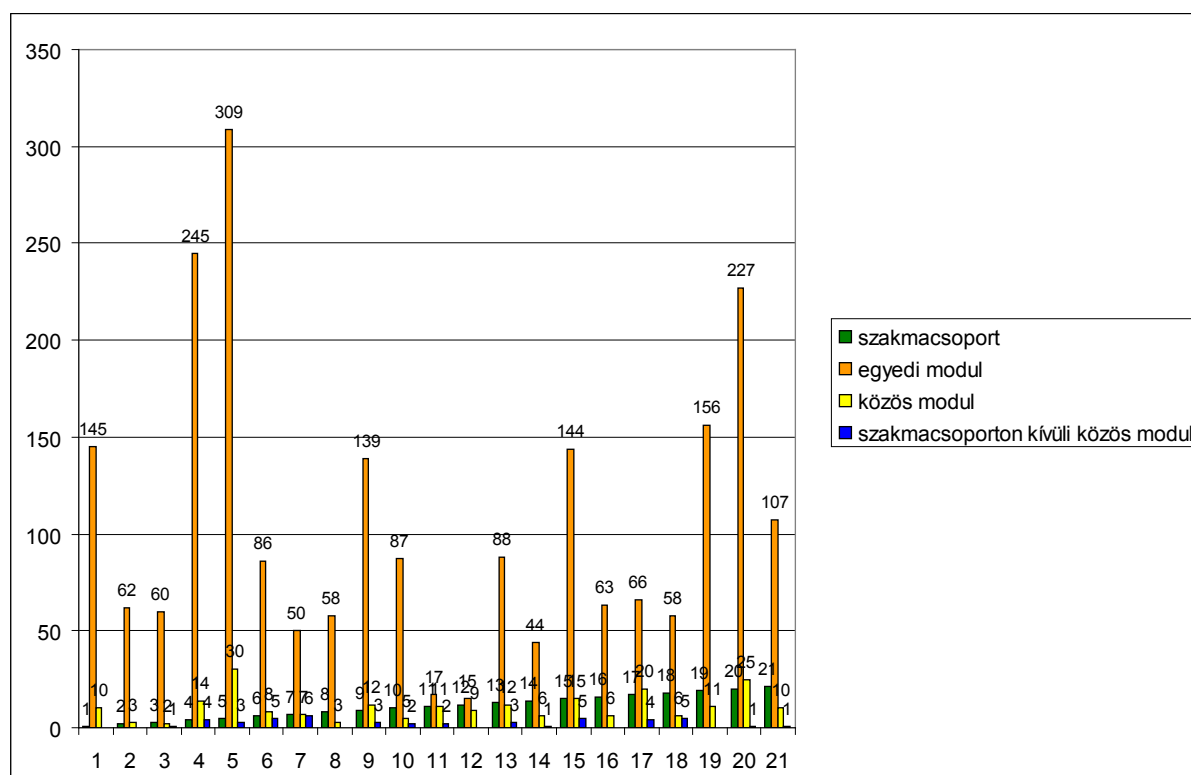
Az OKJ szakképesítéseiben szereplő modulok szakmacsoportok szerint

Szakmacsoport	Egyedi modul	Közös modul	Szakmacsoporton kívüli közös modul	Összesen
1. Egészségügy	145	10		155
2. Szociális szolgáltatások	62	3		65
3. Oktatás	60	2	1	63
4. Művészet, közművelődés, kommunikáció	245	14	4	263
5. Gépészet	309	30	3	342
6. Elektrotechnika-elektronika	86	8	5	99
7. Informatika	50	7	6	63

Szakmacsoport	Egyedi modul	Közös modul	Szakmacsoporton kívüli közös modul	Összesen
8. Vegyipar	58	3		61
9. Építészet	139	12	3	154
10. Könnyűipar	87	5	2	94
11. Faipar	17	11	2	30
12. Nyomdaipar	15	9		24
13. Közlekedés	88	12	3	103
14. Környezetvédelem-vízgazdálkodás	44	6	1	51
15. Közgazdaság	144	15	5	164
16. Ügyvitel	63	6		69
17. Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció	66	20	4	90
18. Vendéglátás-idegenforgalom	58	6	5	69
19. Egyéb szolgáltatások	156	11		167
20. Mezőgazdaság	227	25	1	253
21. Élelmiszeripar	107	10	1	118
Összesen	2226	225	46	2497

1. ábra

Az OKJ szakképesítéseiben szereplő modulok szakmacsoportok szerint

A modulok méretei eltérnek egymástól, felépítésük azonos, részei a következők:

- » feladatprofil
- » tulajdonságprofil
 - » Ismeretek és szintjei
 - » Készségek és szintjei
 - » Személyes kompetenciák
 - » Társas kompetenciák
 - » Módszer-kompetenciák

A követelménymodul a munkatevékenység tartalmából és nem a képzési tartalmakból jön létre. A modul tartalma a kimeneti állapotot mutatja. Több foglalkozás átfedéseinek vizsgálatából keletkezik, és nem egy foglalkozás részekre bontásával.

2.4. A szakképzés helye a magyar oktatási rendszerben

Szakképzés Magyarországon iskolai rendszerben és iskolarendszeren kívül folyik. A helyét és szerepét az oktatási törvénycsomag határozza meg.

Az iskolai rendszerben a közoktatás keretein belül, szakiskolában, speciális szakiskolában, szakközépiskolában, valamint a felsőfokú szakképesítések esetében felsőoktatási intézményben folyik az OKJ szerinti szakképzés.

Az iskolarendszeren kívül a felnőttképzésben az előzetes tudás mértékétől függő óraszámokban tanfolyami, távoktatás stb. folyik felnőttképzési szerződéssel.

A rendszer érdekessége, hogy a tanköteles kor 18 év, ugyanakkor 18 éves kor után lehet tanulni iskolai rendszerben és iskolarendszeren kívüli formában is.

3. A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra gyakorlati tapasztalatai

A moduláris rendszerű és kompetenciaelvű szakmastruktúra mind a diák, mind a pedagógus oldaláról logikus, átlátható, egymásra épülő. Az iskolarendszeren kívüli képzés a mindenkori hatályos szakmai és vizsgakövetelmények alapján kezdődhet akkor, ha a hallgatói csoportra elkészült a képzési program

Az iskolai rendszerű szakképzésben a szakképzési évfolyamon a szakképesítésért felelős miniszter által jóváhagyott központi programok (tantervek) kiadását követően kezdhető meg az oktatás. A követelmények jogszabályként kötelező érvényűek, a központi program helyett pedig az oktatási intézmény újat is kidolgozhat. Pedagógiai programjának a szakmai és vizsgakövetelményt tartalmaznia kell.

A szakmastruktúra moduláris rendszerű kialakítása, a szakképesítések követelménymoduljainak egymáshoz kapcsolódása, egymásra épülése mind az ifjúsági, mind a felnőttképzésben lehetőséget teremt a szakképzésből történő többszöri ki- és belépésre. Az egyén egy szakképesítés megszerzése után alkalmazva a nyilvános modulterképet tervezheti az életpályáját és kiválaszthat további elvégezni szükséges modulokat.

Az új OKJ szerinti képzés moduláris jellege, amennyiben a diák vagy a hallgató valamilyen ok miatt nem jut el egy képzés végéig részképesítés megszerzését teszi lehetővé. Ezzel a lehetőséggel már most is sokan élnek.

Az oktatási intézményekben, amikor a szakmastruktúrát kialakítják, alapszakmákat és szélesebb területet felölelő szakképesítéseket választanak. A TISZK-ek (Térségi Integrált Szakképző Központ) vonatkozásában pedig figyelembe veszik a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság (RFBK) arány-irány döntéseit.

Az iskolarendszeren kívül már nagyobb a tapasztalat, a 2. ábra is jelzi, hogy több vizsga már lezajlott.

A szakképesítés megszerzésével, az abban meghatározott modulok ismereteinek elsajátításával már be lehet tölteni valamilyen munkakört. A képzésbe való újbóli belépéskor, a korábbi képzés beszámításával és további modulok elsajátításával újabb, illetve magasabb szintű szakképesítéshez lehet jutni.

A fogyatékkal élők esetében a közoktatási törvény lehetőséget biztosít arra, hogy speciális programok alapján a képzési idő megkétszereződjön az Országos képzési jegyzékben megjelölt időnél.

Iskolai rendszerben nem lehet részsakképesítésre beiskolázni.

Az iskolarendszeren kívüli szakképzések esetében a képzésbe lépők tudásszintjétől, illetve a beszámítható előzetes tudástól függ a képzési idő, ezért ez a különböző tanfolyamok estében eltérhet.

A moduláris rendszerű képzés lehetővé teszi az elméleti és gyakorlati képzés integrált megvalósítását a tanulás-tanítási folyamatban.

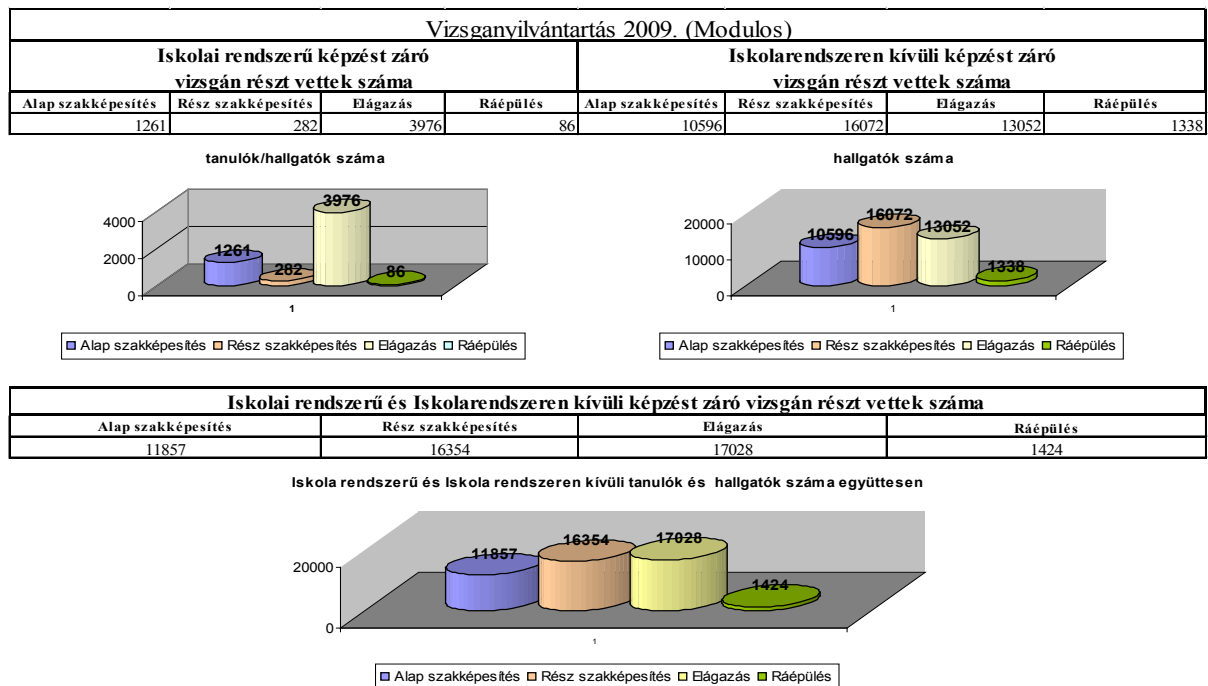
Az új OKJ-ban szereplő szakképesítésekre történő felkészítés az intézmények egy részében moduláris keretek között, és egy másik körben a követelménymodulokhoz illeszkedő tananyagegységek tantárgyakká alakításával folyik.

A rugalmas, differenciált képzésszervezési formákhoz illeszkedik az is, hogy míg a kimenetszabályozás mindenhol azonos, az ahhoz vezető út eltér. A moduláris rendszerű szakmai képzésben jellemző modulzáró vizsgák az iskolai rendszerű szakképzésben nincsenek előírva, itt a vizsgára bocsátás feltétele az utolsó szakképző évfolyam eredményes elvégzése. Az iskolarendszeren kívüli képzésben a szakmai vizsgára bocsátás feltétele a képző intézmény által szervezett modulzáró vizsga letétele.

Ez biztosítja, hogy mind a képző, mind a képzésben részt vevő még a vizsga előtt visszajelzést kapjon a követelmények elsajátításának szintjéről.

A felmenő rendszer miatt a modulós rendszerben vizsgázók száma is lassan növekszik (lásd: 2. ábra).

2. ábra

3.1. A tanulási utak és a tanulási eredmények

Azt kell megtanítani, illetve megtanulni, amely az adott munkakörök betöltéséhez, foglalkozások gyakorlásához szükséges. Mindez a tudásláncre felfűzött, munkakörelemzésen alapuló kompetencia-rendszer elsajátításával, a célcsoport szerinti tanulásirányítással történik.

A tanulási folyamat az egyén tudására alapozott, ezért az új szakmastruktúra bevezetésével sokféle lehetőség kínálkozik.

A tanulási utakat a tanulási célok határozzák meg, melyek lényegesebb elemei a következők:

- » Az iskolai rendszerű szakképzésben a megszerezhető szélesebb területet felölelő szakképesítések jellemzően több munkakör betöltésére jogosítanak. Kivéve a speciális szakiskolában, ahol lehetséges részsakképesítésre felkészülni.
- » A tanulási utak a 8 általános iskolai befejezett végzettséggel rendelkezők részére 9–10. szakmai előkészítő évfolyam után 2 éves szakképzés.
- » Az alternatív szakképzés elnevezése alatt a 8 általános iskolai befejezett végzettséggel rendelkezők közvetlenül is beléphetnek a szakképzésbe.
- » A 8 általános iskolai befejezett végzettséggel rendelkezők a szakközépiskolába léphetnek, majd vagy a négy eredményes év után, vagy érettségi vizsga letétele után a szakképzésben folytathatják tanulmányaikat.
- » A 8 általános iskolai befejezett végzettséggel nem rendelkező tanulók részére bemeneti kompetenciamérés eredményessége alapján szakképzés.
- » Az általános iskolai végzettséghez nem kötött 10 hónapos, szakképzést előkészítő oktatás, utána kimeneti kompetenciamérés eredményessége alapján 2-3 éves szakképzés. (Ez a modell került kidolgozásra a Szakiskolai fejlesztési program keretében.)
- » A magántanuló a jogszabályban meghatározott okok miatt otthoni egyéni felkészüléssel tanul.
- » A különböző tanulási problémákkal küzdő, hátrányos helyzetű tanulók, fogyatékkal élők szakképzésbe kerülését egy- és kétéves felzárkóztató programok segítik.
- » A felsőfokú szakképesítéseken kívül valamennyi szakképesítés oktatható iskolarendszeren kívüli formában.
- » Tanfolyami képzés
- » Munkatapasztalat és/vagy egyéni tanulás után, tanfolyam nélkül modulzáró vizsga letétele után eredményes állami vizsgával, állam által elismert szakképesítések megszerzése.

A jól strukturált OKJ alapos ismerete komoly segítséget nyújthat a munkaügyi, valamint a pályaaorientációs szakemberek mindennapi munkájához. A szakmastruktúra modulokból történő építkezése lehetőséget ad a szakmai karrier tudatos tervezésére, illetve a sokoldalúan képzett, több munkaterületen helytálló képes szakemberek kiművelésére.

A fejlesztés eredményeképpen megvalósuló kompetenciaalapú, kimeneti szabályozású rendszer lehetővé teszi, hogy a képzésbe belépők előzetes, formális és nem formális úton szerzett tudása beszámításra kerüljön, így munkaerő-piaci igényekre alapozott, célzottabb, rövidebb idejű képzések legyenek indíthatók az iskolai rendszeren kívüli képzésben.

A tanulási utak azt is célozzák, hogy az eredmények a társadalmi-gazdasági igényeknek is megfeleljenek, ugyanakkor az életpálya, az életvitel, az életminőség szempontjából is esélyeket, lehetőségeket teremtsenek, és alanyai értékes tudásra tegyenek szert.

Az új szakmastruktúra lehetővé teszi a foglalkoztatást segítő, munkanélkülivé válást megelőző, munkanélküliség időtartama alatti képzéseket is.

3.2. A tanulási folyamatra gyakorolt hatások

A tanulási folyamat milyenségére is hatást gyakorolt az új rendszer. A tanár-diák kapcsolat teljes átalakuláson megy keresztül. A tanár látszólag segédszereplővé válik a tanulási folyamatban. A főszereplő a diák, de nem mint kollektíva, hanem egyenként az ismeret-tudás határozza meg a kapcsolat horizontális és vertikális tartalmát. Ennek megfelelően igazítja a pedagógus a tanulási utakhoz és változtat az utakon belül is a módszereken, megoldások alkalmazásán.

Ezek főbb csoportba szedve a következők:

- » Távtanulás módszere
- » Projektmódszer
- » Problémamegoldás módszere
- » Felfedező módszer
- » Élményszerű tanulás módszere
- » Képies tanulás módszere
- » „Klubszerű” tanulás módszere
- » Digitális tanulás módszer
- » Internetes tanulási módszer
- » Kooperativitáson alapuló módszer
- » Frontális módon szervezett módszer
- » Csoportos tanulás módszere

3.3. A vizsgarendszer, előnyök és hátrányok

A szakképzést lezáró szakmai vizsgákkal összefüggésben is az egyik legfontosabb alapidokumentum 1993 óta a jogszabályként megjelent és a moduláris rendszer kidolgozását követően is a többször módosított Országos képzési jegyzék (OKJ), mint az állam által elismert képezések jegyzéke, valamint a szakképezések szakmai és vizsgakövetelménye.

A magyar gyakorlatban a szakképzettség valamely országos érvényű, jogszerűen okirattal igazolható szakképezéshez kötődik. Az állam által elismert szakképezés (OKJ) hatálya, tartalma, követelményei országosan egységesek.

A vizsgarendszert a kimenetszabályozás jellemzi. Az országos egyenértékűséget az állami szakmai vizsgának kell biztosítania, amely az állami szakmai vizsgabizottság előtt zajlik. A szakképzést lezáró szakmai vizsgák lebonyolítását a vizsgaszervező mellett működő háromtagú független vizsgabizottság végzi. A vizsgabizottság elnökét a szakképezésért felelős miniszter jelöli ki, tagjai a kamara (egy-két kivételtől eltekintve) és a vizsgaszervező képviselője. A vizsgabizottságok munkáját kérdező tanárok segítik, akiknek működése nem független, hiszen ők általában oktatják a vizsgázót.

A szakmai vizsgát irányító elnök, felelőssége vitathatatlan. Fontos követelmény, hogy az elnök független, a szakterület kiemelkedő, elismert szakembere legyen.

A vizsga szerepe azért is nagyon lényeges, mert a munkaadók olyan munkavállalót szeretnének, akik kompetenciájuk alapján képesek többféle feladat elvégzésére, továbbá a technológiaváltást követően kis továbbképzéssel el tudják végezni a kiegészített vagy az új munkakör feladatait. A vizsgán folytatott mérés értékelésekor kiemelt szerepe van a kompetenciarendszer mérési módszereinek. A feladat elvégzése felelősségteljes a munkaadói és munkavállalói elvárások, de sok esetben az élet- és vagyonvédelem szempontjából is.

A szakmai vizsga célja annak megállapítása, hogy a jelölt rendelkezik-e megfelelő elméleti és gyakorlati felkészültséggel.

Előnyei között felsorolható a szabályozottság, a kompetenciák jegyzékszintű felsorolása és ezek alapján a pontos, több mindenre kiterjedő számonkérés.

A modularizált és kompetenciaelvű vizsga követelményeiben egy-egy vizsgarészhez (modul) rendelődnek a vizsgafeladatok, azokhoz vizsgatevékenységek kerülnek meghatározásra. Ami érdekes, hogy a vizsgatevékenységek ma jellemzően a „gyakorlathoz” kapcsolódnak, de gyakorlati írásbeli, szóbeli és interaktív jellegűek is lehetnek.

A szakmai vizsga koncepcionális elemei a 20/2007. (V. 21.) SZMM rendelet alapján:

- » Vizsgarész, vizsgatevékenység (írásbeli, szóbeli, gyakorlati, interaktív)
- » Vizsgaszervezési, lebonyolítási szabályzat
- » Vizsgaprogram
- » Vizsgarend (a vizsga ütemterve)
- » Az értékelés objektívebb
- » Vizsgabizottság értékelő munkája nehezebb
- » Egy napra több vizsgarész, vizsgatevékenység szervezhető

Hátrányok között sorolható fel, hogy a bizottságok felkészülése sokszor hiányos. Több esetben folyamodnak a javasolt jegyhez való közelítéshez visszszámolással, a százalékos értékelés helyett. A vizsgák időtartama számos szakképesítés esetén a korábinál jóval hosszabb, esetenként 4-5 napig tart. Mind az elméleti, mind a gyakorlati vizsga igen munkaigényes. A megnövekedett adminisztráció számítógépes támogatottsággal csökkenthető, melyhez az NSZFI szoftvert is készített.

4. Nemzetközi minták és tapasztalatok

Az európai országok, de a legtöbb ország a világon a szakképzés fejlesztésekor rendszert épít. Az Európai Unióban a tagországok szakképzési rendszere nemzeti szinten valósul meg oly módon, hogy az uniós irányelvek érvényesüljenek mint az átláthatóság, az átjárhatóság, a mobilitás, a standardizálás és az együttműködés a potenciális partnerekkel. A kialakított rendszerben törekednek a képezések oly mértékű racionalizálására, amely a munkaerőpiacnak megfelel. Ma már az egyes országok rendszerének nagymértékű eltérése miatt az ekvivalencia kérdése háttérbe szorult. A nemzetközi munkaerőpiacon átmenetileg az Europass bizonyítványkiegészítő tölti be ezt a szerepet, hosszú távon pedig az Európai Képesítési Keretrendszer bevezetése lesz a megoldás.

Ausztria

Ausztria egy egységes, átfogó tanulási kimeneteken alapuló NKKR kialakítására törekszik. A fejlesztést az osztrák Oktatásügyi, Művészeti és Kulturális Minisztérium koordinálja. A tervek szerint az NKKR 2010-re készül el.

Ausztriában olyan átalakulás zajlik, amely a tanulási kimenetek egyértelműbb meghatározásához fog vezetni.

Horvátország

A nemzeti képesítési keretrendszer kialakításához megtették az első lépéseket, mely az élethosszig tartó tanulást is magába foglalja. A Tudományos, Oktatásügyi és Sportminisztérium szakképzési és felsőoktatási szakemberek közös munkacsoportját hozta létre. A keretrendszer 8 szintet fog tartalmazni, négy további alszinttel kiegészítve, mely tükrözi a horvát képesítési rendszerek sajátosságait.

A szinteket kredittartományokkal, az EKKR-ben levő szintekhez való kapcsolatokkal és az egy adott szinten belül befejezett tanulmányok után megszerzett képesítések típusaival írták le. Az első négy szint a kulcskompetenciák elemeit is tartalmazza.

Cseh Köztársaság

A nemzeti képesítési keretrendszer tekinthető a Cseh Köztársaságban érvényes, megkülönböztetett és elismert, teljes és részleges képesítés nyilvántartásának. Az NKKR egységekre (teljes és részleges képesítések), valamint (képezésekre és értékelésre vonatkozó) normákra épül.

A cseh rendszer 8 szinten alapul, beleértve egy sor referenciaszint-deskriptort, tükrözve az EKKR által támogatott elveket.

A cseh rendszernek céltudásként, készségekként és kompetenciákként meghatározott tanulási kimeneteken alapuló NKKR-je van.

Kidolgozták, és a felnőttoktatás eredményeinek elismeréséről szóló 2006. évi törvényben lefektették az NKKR főbb pontokban való ismertetését. Ez a törvény 2007 augusztusában lépett hatályba.

A Cseh Köztársaság nemzeti koordinációs pontját a Nemzeti Műszaki Oktatási és Szakképzési Intézetben (NUOV) alapították 2008 augusztusában az Oktatásügyi, Ifjúsági és Sportminisztérium jóváhagyását követően, és teljes körű tevékenységének megkezdését 2009 januárjára ütemezték.

A Cseh Köztársaság nemzeti koordinációs pontja három részből áll:

- » a NUOV munkacsoport (amely többek között a nemzeti koordinációs pont szervezetéért, a megfelelő nemzeti és nemzetközi partnerekkel és testületekkel való kommunikációért, a nemzeti Europass-központtal való együttműködésért és a monitoringért felel).
- » A tanácsadó csoport, amely különféle hatóságoktól és szervezetektől érkezett 15 érdekeltekből áll (és felel a konzultációkért, az NKKR továbbfejlesztésével kapcsolatos anyagok értékeléséért, valamint információk terjesztéséért stb.).
- » Az ágazati csoport, amelyet újonnan alakítottak ki (ez az NKKR-nek az EKKR-rel való kapcsolatára vonatkozó konkrét kérdéseket fogja mérlegelni). Ez az Országos Képesítési Tanács munkacsoportjaként tevékenykedik.

Dánia

A dán nemzeti képesítési keretrendszer általános célja az élethosszig tartó tanulás és a mobilitás támogatása azzal, hogy átfogó képet ad a felhasználóknak a dán oktatási rendszerben általánosan elismert képesítésekről, és láthatóvá teszi az e képesítésekhez vezető utakat, javítva így az oktatási rendszer átláthatóságát.

Az NKKR számára az alábbi célokat határozták meg:

- » Az NKKR-nek támogatnia kell az élethosszig tartó tanulást azzal, hogy láthatóvá teszi az oktatási rendszer folyamatait, és lehetővé teszi a képesítések összehasonlítását és elismerését.
- » Támogatnia kell a Dániában és más országokban megszerzett képesítések kölcsönös elismerését azzal, hogy kapcsolatot hoz létre az NKKR és az EKKR, valamint más, Dánián kívüli képesítési keretrendszerek között.
- » Támogatnia kell a kötetlen és kötött tanulás jóváhagyását, hogy függetlenül a megszerzés módjától és helyétől elismerjék az állampolgárok tudását, készségeit és kompetenciáit.
- » A tanulási kimenetekre való összpontosítással tisztázni kell a kölcsönhatást az oktatás és a munkaerőpiac, továbbá a különböző oktatási szektorokban és különböző szinteken zajló oktatás között.

A javaslatban nyolc szint szerepel, az iskolai végbizonyítványtól (9. osztály) a PhD fokozatig, beleértve a felnőttoktatásban és -képzésben szerzett bizonyítványokat.

Javaslatot dolgoztak ki egy sor deskriptorra vonatkozóan. Minden egyes szint a tudás, a készségek és a kompetenciák szerint van megfogalmazva. E kategóriák mindegyikén belül a leírások egy közös sémát követnek, hogy biztosítsák a deskriptorok összehasonlíthatóságát, és tisztázzák a szintek közötti előmenetelt.

Nemzeti koordinációs pontként egy nemzeti koordinációs bizottság felállítása várható.

Finnország

Az Oktatásügyi Minisztérium által kinevezett bizottság tanulási kimeneteket határozott meg az első ciklusra (műszaki főiskola, egyetem), a második ciklusra (műszaki főiskola, egyetem) és a doktori fokozatokra. A tanulási kimenetek fő felosztása a tudás, a készségek és a kompetenciák voltak.

A fejlesztési tervvel összhangban a finn képesítési rendszer működése és átláthatósága javulni fog azáltal, hogy 2010 végére kidolgoznak egy olyan nemzeti képesítési keretrendszert, amely a tanulási kimenetek leírásán alapul.

Finnország széles körű tapasztalatokkal rendelkezik a tanulási kimenetek szerinti megközelítés oktatási és képzési rendszereiben történő alkalmazásában. Különösen igaz ez a szakképzésre, de növekvő mértékben a közoktatásra és a felsőoktatásra is.

Az Oktatásügyi Minisztérium hivatalos határozatot hozott, és 2008 júniusában a Finn Nemzeti Közoktatási Testületet nevezte ki az EKKR nemzeti koordinációs pontjának.

A határozat szerint a finn nemzeti koordinációs pont feladatai az alábbiak:

- » Az NKKR és EKKR viszonyítási folyamat támogatása és irányítása Finnországban.
- » Részvétel az NKKR fejlesztési folyamatában és az EKKR megvalósításában.
- » Az állampolgárok és szociális partnerek, valamint az e folyamatban részt vevő más csoportok tájékoztatása az EKKR-rel és az NKKR-rel kapcsolatos ügyekben és arról, hogyan történik a képesítések viszonyítása a keretrendszerekben.
- » Irányításuk a keretrendszer megvalósításában.
- » Részvétel a nemzetközi és a nemzeti együttműködésben.

Franciaország

A francia keretrendszer kulcseleme a szakmai képesítések nemzeti választéka.

Franciaország mind a közoktatásban, mind a szakképzésben alkalmazza a tanulási kimenetek fogalmát. A foglalkozási profilok a hozzájuk tartozó kompetenciákkal egy tanulási kimenetek szerinti alapot képeznek az iskolai rendszerű és a tanulói szerződésen alapuló szakképzés számára. A kötelező oktatásban egy mindenkire vonatkozó alapvető közös elemet vezettek be a kompetencia átfogó területeire alapozva.

Franciaországban a nemzeti koordinációs pont a Képesítések és Foglalkozások Nemzeti Bizottsága (CNCP).

Németország

A legfontosabb érdekeltek támogatják a tanulási kimenetekre való átállást, de néhányan hangsúlyozzák a német szakképzési modell védelmének szükségességét, és figyelmeztetnek, nehogy egy moduláris modell gyengítse a meglévő kettős modellt, amely kombinálja az iskolát és a munkahelyi gyakorlatot. Egy kísérleti projektet indítottak, hogy néhány kiválasztott foglalkozás esetén kompetencián alapuló szakképzési szabályokat alakítsanak ki.

Írország

Nemzeti szinten folyik a munka a keretrendszer megvalósításának elmélyítése céljából az oktatás és képzés különböző szektoraiban, különös tekintettel a tanulási kimeneteknek a képesítést kiadó szervezetek és az oktatást és képzést nyújtók általi felhasználására.

Az NKKR szakpolitikai céljai a következők:

- » Egy nyitott, tanulóközpontú, koherens, átlátható és közérthető képesítési rendszer létrehozása Írországban, amely fogékony az egyes tanulók szükségleteire, valamint az ország szociális és gazdasági igényeire.
- » A hozzáférés, az áthelyezés és az előmenetel lehetőségeinek elősegítése a tanulók számára az oktatás és képzés különböző szintjein és szektorain belül és azok között.

Írország elkötelezte magát az EKKR teljes megvalósítása mellett. A viszonyítási folyamatot felhasználják arra is, hogy felhívják az érdekeltek figyelmét azokra az intézkedésekre, amelyeket annak érdekében kell meghozni, hogy 2012-re megvalósuljon az EKKR-szintekre való hivatkozás a képesítésekről szóló bizonyítványokban és az Europass-dokumentumokban.

Ezt a folyamatot az ír Nemzeti Képesítési Hatóság, Írország nemzeti EKKR koordinációs pontja felügyelte. A hitelesítési eljárásból összegyűjtött tapasztalatok információval fognak szolgálni az EKKR viszonyítási folyamatához, és az előbbi folyamat eredményeit felhasználják az utóbbiban. Írország teljes mértékben elfogadja a két átfogó keretrendszer kompatibilitását, és a Nemzeti Képesítési Hatóság kommunikációs tevékenységének nagy része tartalmaz mindkettőre vonatkozó információt.

Az ír NKKR-nek tíz szintje van, amelyek a kiadott képesítések teljes skáláját felölelik. Az NKKR minden egyes szintje a tudás, a készségek és a kompetencia nemzeti szinten megállapított, tanulási kimenetekben kifejezett normáin alapul.

A tanulási kimenetek szerinti megközelítés központi kérdés Írország nemzeti képesítési keretrendszerének létrehozása és a kapcsolódó jogszabályok, nemzeti képesítési keretrendszer és a rendszerreform szempontjából. A képesítési keretrendszer elvekre, célokra és a tanulási kimenetekkel kapcsolatos megvalósítás elemeire épül. A kimeneteket tudási készségekként és kompetenciákként fejezik ki egy 10 szintes keretben, amely a szándékok szerint valamennyi képesítésre érvényes lenne. A kimenetek azt jelzik, mit tud valaki, mit képes tenni és megérteni, nem pedig azt, hogy valaki mennyi időt töltött egy programban.

Anglia és Észak-Írország

Az angol Szakképesítési és Tantervi Hatóság (QCA) társulva az észak-ír Tantervi, Vizsgáztatásért és Értékelésért Felelős Tanácsal (CCEA) kapta a megbízatást, hogy valósítsák meg az EKKR-t Angliában és Észak-Írországban, a képesítési és kredit-keretrendszerrel összhangban.

Nemzeti koordinációs pontként egy operatív csoportot (Anglia–Észak-Írország EKKR viszonyítási csoport) hoztak létre, amely az alábbi feladatok felügyeletéért lesz felelős:

- » A nemzeti képesítési rendszereken belüli képesítési szintek viszonyítása az EKKR-szintekhez.
- » A minőségbiztosítás európai elveinek támogatása és alkalmazása az oktatásban és képzésben, amikor a nemzeti képesítési rendszert az EKKR-hez viszonyítják.
- » Annak biztosítása, hogy a nemzeti képesítési szinteknek az EKKR-hez való viszonyításakor alkalmazott valamennyi módszer átlátható legyen, és az eredményként megszületett döntéseket hozzák nyilvánosságra.
- » Iránymutatás nyújtása az érdekelteknek, hogy a nemzeti képesítések hogyan viszonyulnak az EKKR-hez a nemzeti képesítési rendszeren keresztül.
- » Valamennyi szóba jöhető nemzeti érdekelt részvételének biztosítása, ideértve – a nemzeti jogszabályok és gyakorlat szerint – a felsőoktatási és szakképző intézményeket, szociális partnereket, szektorokat és a képesítések európai szintű összehasonlításának és alkalmazásának szakértőit.

Cél az, hogy bekerüljön az EKKR-szint a bizonyítványokba.

A képesítési és kreditkeretrendszer kidolgozásában az alábbi célokat azonosították:

- » biztosítani kell, hogy a teljesítmények szélesebb körét lehessen elismerni egy többet tartalmazó keretrendszeren belül;
- » olyan keretrendszert kell létrehozni, amely fogékonyabb az egyének és a munkáltatók szükségletei iránt;
- » egyszerűbb képesítési keretrendszert kell megalkotni, amely valamennyi felhasználó számára könnyebben megérthető;
- » csökkenteni kell a bürokratikus terhet az akkreditálásban és a képesítések értékelésében.
- » a munkaadók és az oktatást nyújtók egyéni igényekre tudják szabni tanulási/képzési programjaikat;
- » az egységnyi teljesítményt elismerik és nyilvántartják;
- » valamennyi tanulónak van egyéni tanulói eredmény-nyilvántartása;
- » a képesítésekre és teljesítményre vonatkozóan jobb adatminőség a felhasználók, az érdekeltek és a kormány számára;
- » a képesítési és kreditkeretrendszer bevezetése csökkenti a közigazgatás bürokráciáját és költségeit.

A képesítési és kreditkeretrendszer 9 szintből áll, a belépési szinttől a 8. szintig, és lefed minden eredménytípust.

Skócia

A skót nemzeti képesítési keretrendszer:

- » leírja a képesítéseket adó tanfolyamokat és programokat;
- » segít kidolgozni követendő egyéni „fejlődési útvonalakat”;
- » lehetővé teszi az egyének számára, hogy a legtöbbet kihozzák a kreditpontok képesítések közötti átvitelének lehetőségeiből;
- » segít a különféle képesítésekhez vezető tanulási programok leírásában;
- » támogatja a képesítésről képesítésre való előrelépés útjait;
- » maximalizálja a kreditpontok képesítések közötti átvitelének lehetőségeit.

Az NKKR áthidaló keretrendszernek tekinthető, mivel egyéb alkeretrendszereket hoz össze egy metakeretrendszeren belül. A szintdeskriptorok és a beleszámítás kritériumai teljesen közösek. A skót keretrendszerben 12 szint van.

Az EU-hoz hasonlóan Ausztrália, Kanada, Japán és az Egyesült Államok is a tudásalapú gazdaság kiépítésének kihívásaival szembesülnek. Ausztrália és Kanada a források hasznosítására és a mezőgazdaságra alapozza gazdaságát. Japán, természeti források híján erős gyártási háttérrel rendelkezik. Az Egyesült Államok mind gazdag ásványi forrásokkal, mind pedig gyártási tevékenységgel rendelkezik. A szakoktatás és szakképzés (*vocational education and training*, a továbbiakban: VET) alapvetően iskolai keretek között zajlik mind a négy országban, de Ausztrália és Kanada a szakmai gyakorlat terén rendszert alakított ki.

Ugyanakkor a készségek biztosítása a munkaerőpiac számára gyenge mind a négy országban. Itt is, mint ahogy a legtöbb európai országban, a VET-et gyengén teljesítőnek ítélik. Ennek értelmében e négy országban a legtöbb tanuló a közoktatást választja, és a VET-et végzetek aránya alacsonyabb, mint az EU 50%-os átlaga.

Ennek a problémának a megoldásához ezek az országok is arra törekedtek, hogy a tanulási folyamatot még rugalmasabbá tegyék.

Ausztráliában az iskolai VET-programok lehetővé teszik a tanulók számára, hogy a VET képzést iskolai tanulmányaik keretében kezdjék meg. Az ausztrál rendszer egyre inkább lehetőséget biztosít a közoktatásról VET-re való váltásra, és vissza. A VET-intézmények által biztosított felsőfokú képzések szintén javítottak a VET imázsán. Egyre több ember használja a VET-et a felsőfokú oktatásba való bejutáshoz.

Ausztráliában, Kanadában és Japánban egyre több felsőfokú végzettséggel rendelkező vesz részt VET-képzésen annak érdekében, hogy javítsák munkavállalási esélyeiket az egyetem után.

Japánban a nappali szakképzésben végzettek mintegy 80%-a talál munkát, a férfi egyetemi diplomások 60%-ához képest.

Az Egyesült Államok rugalmas moduláris rendszere megkönnyíti az oktatási típusok közötti váltást. Az Egyesült Államok egyik legsikeresebb intézkedése a VET imázsának javítása terén annak újramarkázása volt azzal, hogy a szakképzéseket „karrierképzésre” nevezte át.

Az európai képesítési keretrendszer célja az is, hogy a közoktatás és a VET közötti mobilitást javítsa. Az EU, valamint Ausztrália és Kanada között párbeszéd van a képesítési keretrendszereket illetően. Az ausztrál képesítési keretrendszer (AQF) 2000-ben került teljes megvalósításra. Kiterjed valamennyi országos iskolai képzésre, a VET-re és a felsőoktatásra. A VET-képzéseket kompetenciaszabványokra alapozzák, amelyek nyolc alapvető VET-képzést tartalmaznak. Továbbá biztosít egy úgynevezett „megvalósítási beszámolót” is, amelyet a képzés befejezésekor állítanak ki. 2006-ban az ausztrál VET-rendszerben részt vevő tanulók 70%-a vett részt az AQF keretében működő képzésekben is.

Kanadában az Ontario képesítési keretrendszer a középfokú oktatást követő képzés minőségének, hozzáférhetőségének és megbízhatóságának javítására törekszik. Itt a szövetségi képesítési keretrendszer kidolgozásáról folyamatos vitáznak az illetékesek, amelyet az egyik elképzelés szerint az európai képesítési keretrendszer mintájára kívánnak kialakítani.

Az ausztrál minőségi képesítési keretrendszernek (AQTF) vannak közös vonásai az EU által fejlesztés alatt álló keretrendszerrel. Meghatározza a képzést biztosítók számára azokat a szabványokat, amelyeket kötelező betartaniuk ahhoz, hogy bejegyzett képzési szervezetekké váljanak, amelyeknek, státuszuk megőrzése érdekében, rendszeres minőségi vizsgálatokon kell részt venniük. Az várható, hogy a képzést biztosítók közötti verseny és választási lehetőség jobb minőséget és több szolgáltatást generál. Az AQTF a képzések szabályozásával és elismerésével foglalkozó szervek számára is szabványokat ír elő.

Japán ettől különbözik. Az egy cégen belüli élethosszig tartó munkavállalás és karrier-fejlesztés biztosításának japán rendszere erősen a munkaadók kezébe helyezte a VET és a humán erőforrás fejlesztését, szigorúan a cég igényeinek szem előtt tartásával. Az előzetes tanulmányok a cégnél töltött éveket jelentik, és a rangidősség az előléptetés fő előfeltétele. A képesítéseknek éppen ezért viszonylag gyenge szerepe volt a munkavállalás és a karrier lehetőségek meghatározásában. Mindazonáltal Japán 2005-ben elindított egy tesztrendszert, a duális rendszert. Ez háromnapos iskolai és kétnapos munkahelyi elfoglaltságból áll. A rendszer a középiskolás tanulókat, a munkanélküli érettségizetteket és más fiatalokat, valamint az alulfoglalkoztatott, vagy a részmunkaidőben dolgozó frissen végzetteket célozza. A képzés időtartama öt hónaptól két évig terjed.

Ausztráliának, Kanadának és az Egyesült Államoknak is van rendszere a kompetenciaigények meghatározására és előrejelzésére.

Kanadában a kompetenciaigények előrejelzését az ágazati tanácsok (a vállalkozásokból, a munkavállalókból, az oktatásból, a kormányból és egyéb érdekeltekből álló ágazati szervezetek) kezdeményezték és kompetenciaszabványokat dolgoznak ki.

Az Egyesült Államok munkaerő-piaci követelményeire és oktatási szükségleteire vonatkozó előrejelzéseit a Munkaügyi Minisztérium készíti. Az előrejelzések elérhetőek az interneten, és iránymutatásként szolgálnak a különböző karrieroktatási intézmények számára.

5. A szakmai problémakörrel röviden

Az EKKR semleges metakeretrendszer lehetővé teszi és egyszerűsíti a nemzeti képesítési keretrendszerek és képesítési rendszerek közötti kapcsolatot. Az egyes tagországok legkülönbözőbb szintű és rendszerbe szervezett képesítéseinek más országok képesítéseivel való összehasonlíthatóvá tétele az ezen képesítéseket alkotó rendszerek harmonizációja nélkül valósul meg. A tanulási eredmények (tudás, készségek, képességek és kompetenciák) különböző szintjeire csatlakozó, a nemzeti oktatási rendszerek sokszínűségét szem előtt tartó referenciakeret kialakítása lehetővé teszi a formális, a nem formális és az informális tanulási eredmények elismerését.

A magyarországi képesítési rendszer EKKR-besorolása megkönnyítheti, hogy a magyar tanulók külföldön folytassanak tanulmányokat, és növelheti a külföldön munkát vállaló magyar állampolgárok megszerzett képesítésével szembeni munkáltatói bizalmat.

Valamennyi EU-tagállam elkészíti az OKKR-t a nemzeti sajátosságaikkal ötvözve, amely kapcsolódik az EKKR-hez.

Magyarországon a rendszer fő célja, hogy összekösse a közoktatás, a felsőoktatás, valamint a szakképzés és a felnőttképzés nemzeti és ágazati szintű képesítési rendszereit, és lehetővé tegye ezek egymáshoz való kapcsolódását és viszonyítását országon belül és az Európai Unióban.

A képesítési keretrendszer egy egységbe való foglalása azt is célozza – összefüggésben a minőségfejlesztéssel –, hogy az egyes megvalósított folyamatok során megfelelő iteráció legyen nemcsak a közoktatáson, szakképzésen, felsőoktatáson és a felnőttképzésen belül, hanem ezek között is.

A rendszer alapelvei a következők:

- » A rendszer kiépítése széles spektrumú lehetőséget biztosítana mind az európai uniós tagországoknak, mind az egyes nemzeteknek oly módon, hogy megtartsák sajátos tradicionális oktatási, képzési rendszerüket, ugyanakkor meghatározásra kerülhessenek azok a pontok, amelyek lehetővé teszik a más országokhoz való viszonyítást.
- » Ezen pontok egyik legfontosabb eleme a kimenetszabályozás, ezért célszerű az alágazatokban valamennyi területen a kimenetszabályozásokat áttekinteni annak érdekében, hogy az EKKR/OKKR képesítési rendszerének meg lehessen felelni.
- » Nagyon fontos, hogy a nemzeti rendszer kidolgozásánál konszenzusra törekedjenek. Így egyetemesen könnyebbé válik a nemzeti kereten belül az alágazatok, valamint a nemzeti keretek között a tanulási eredmények szerint azonosított képesítések szakmai tartalmának egységes értelmezésen nyugvó kölcsönös meg- és elismerése.
- » A rendszer szintjeinek értelmezésénél jól kell látni, hogy a mérés és értékelés kerül a középpontba, amely tulajdonképpen a teljesítmény-centrikusságot emeli ki.
- » A rendszernek eszközként kell működnie, hogy hosszú távon létrejöjjön egy olyan egységítés és standard funkció, amelynek alapján jól láthatók lesznek a szakmai specifikumok. Ugyanakkor szolgálnia kell a pályaorientációt, a pályatanácsadást, a beszámíthatóságot, a kreditálást és a karrierépítést is. Így nemcsak integráló jellegzetessége emelhető ki, hanem standard funkciót is be fog tölteni.

Magyarországon van jogszabályokkal irányított szakképesítési rendszer, de a továbbiakban egy olyan, közösen és konszenzussal elfogadott rendszer kerül kialakításra, ami visszahat az alágazatokra.

Az OKKR feladata:

- » Elősegíti a kölcsönös megfeleltetést.
- » Törekszik az országon belül a rendszerek összehangolására.

- » Referenciaként segíti a képzés szolgáltatóit programjaik fejlesztésében.
- » Az egyes alágazatokat, szektorokat a képzési kimenetek vonatkozásában a korábbinál kedvezőbb összehangolás irányába vezeti.

Feladatok a fejlesztéshez:

- » A TÁMOP 4.1.3-ban a közös keretrendszer közös kidolgozása.
- » A közös keretrendszerre épülő szakképzési és felnőttképzési kimenetek összehasonlításra és súlyozásra alapuló szintezése (TÁMOP 4.1.2).

A szakképzésben alkalmazott kimeneti szabályzó rendszer deskriptorai:

- » A szakképzés kimeneti szabályozású (1993 óta)
- » Az OKJ sztenderdizált
- » Az SZVK a foglalkoztatási szerkezet elemzésén, a moduláris szerkezeten, valamint a kompetenciaelven alapul
- » Az országos modulterkép
- » A moduláris szerkezetű központi/képzési programok

A szakképzés deskriptor rendszere sokkal részletezőbb, mint az OKKR tervezett deskriptor rendszere. A terület szakértőinek álláspontja szerint azonban ez nem okoz nehézséget, mivel a differenciált deskriptor rendszer egyes elemei besorolhatók az OKKR deskriptorai közé. A szakképzésben alkalmazott ismeretkategoría lényegében nem tér el a tudás kategóriájától. (Általában a tudást tágabb fogalomként értelmezzük, amelyben nemcsak a tényszerű ismeretek, hanem ezek megértése is beletartozik.) A készség kategória is lényegében az OKKR készség-képesség kategóriájának felel meg. A kompetenciafogalom mind a szakképzésre vonatkozó törvényi megfogalmazásban, mind pedig az OKJ-képzések követelményeinek leírásában tágabb értelmezésű, mint az általános pedagógiai értelmezésben. A tudás, attitűdök/nézetek, képességek kategóriáin túl a személyes tulajdonságok széles körét is ide sorolják, amelyek szerepet játszanak a tevékenységek ellátásában. Ez a tágabb értelmezés nem akadályozza meg ennek a differenciáltabb rendszernek az OKKR-be történő illesztését.

A szakképzés területén is, mint ahogy minden más területen is jelentkezik az a probléma, hogy az egyes szinteken megjelenő képzésekben a deskriptorok nem ugyanahhoz a szinthez tartoznak. Ebben a tekintetben nem marad más megoldás, mint az, hogy a képzettséget a domináns szintnek megfelelő helyre soroljuk be.

6. Rendszerkompetenciák, kompetenciarendszerek, alternatív javaslatok

A szakképesítés szakmai követelményei rögzítik a tevékenységet gyakorlótól elvárható kompetenciákat. A kompetenciák ebben az értelemben a munkafeladatok elvégzésére való képességet, alkalmasságot jelentik. A feladatok megvalósításához a munkatevékenység mellett a dolgozó tulajdonságai, mint a munkatevékenység feltételei jelennek meg. A szakképesítés kompetenciaprofilja így a személyegységes kompetenciakészletének két vetületéből, a feladatprofilból és a tulajdonságprofilból áll.

A feladatprofil a szakképzés megszerzését követő munkába álláskor a munkavállaló személyéhez köthető és „különösebb nehézségek nélkül” ellátható cselekvéseket, munkafeladatokat, az elvárható tudást tartalmazza, mellőzve az esetenként a konkrét munkahelyi betanulás keretében megszerzendő kompetenciákat.

A feladatprofilban a szorosán vett „cél szerinti” szakmai munkatevékenység feladatait kell megjeleníteni. Az ezeken kívülieket (például értékesítés, gazdálkodási feladatok) csak akkor, ha azok a cél szerintitől nem különíthetők el, azzal szervesen összekapcsolódnak és a szakképesítés szokásos

szervezeti keretei következtében a dolgozók meghatározó többségének személyes munkafeladatot jelentenek.

A feladatprofil a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményének és központi programjának minden további részét is alapvetően meghatározza.

A feladatprofil azoknak a munkafeladatoknak a rendezett felsorolása, amelyeket egy dolgozó a szakképesítés megszerzése, birtoklása révén tud elvégezni. A szerző a szakképesítés feladatprofilját az együttműködő szakértőkkel együtt, de azon belül önállóan a rendelkezésére álló forrásokat alapul véve, szükség szerint azok tartalmát módosítva, azokból elhagyva, azokat kiegészítve, átszerkesztve készíti el. Ezáltal a szerző feladata és felelőssége a szakképesítésnek megfelelő tényleges munkatartalom pontos és részletes meghatározása is.

A feladatprofil feladatcsoportokból, azokon belül feladatokból, azokon belül műveletekből (feladatelemekből) áll.

A tulajdonságprofil a szakképesítésnek megfelelő munkafeladatok elvégzésére való alkalmasságot, azaz a szakmai tudást, a személyt jellemző tulajdonságok rendszerében írja le.

Ebben a rendszerben kategóriaként a személy által birtokolt és alkalmazott szakmai ismereteket, készségeket-képességeket, valamint a személy viselkedésének, cselekvéseinek milyenségét jellemző módszer, társas és személyes kompetenciákat alkalmazunk.

A tulajdonságprofil a szakképesítés megszerzését követő munkába álláskor szükséges, elsősorban a képzés, illetve munkatapasztalat révén megszerezhető kompetenciákat tartalmazza, illetve tartalmazhat egyes, a tevékenységhez nélkülözhetetlen további kompetenciákat is.

Ezeket a kompetenciákat (ezen útmutatóban foglalt eljárásnak megfelelően) akkor is meg kell határozni, ha ezek némelyike a vizsgákon a szokásos eszközökkel nem mérhető, nem értékelhető.

A tulajdonságprofilban csak a munkával, a munka cél szerinti tevékenységeivel közvetlenül összefüggő tulajdonságokat kell szerepeltetni. A munkaviszony, a munkahelyi környezet szakmai munkatevékenységtől független vonatkozásaira nem kell kitérni. Nem kell megadni az egészségügyi alkalmasság körébe tartozó tulajdonságokat sem.

Szakirodalom

European guidelines for validating non-formal and informal learning. CEDEFOP, Luxemburg, 2009.

Beszámoló az értékelési politikáról Magyarországon – országjelentés. Összeáll.: Kőpatakné Mészáros Mária – Singer Péter. OKI, Budapest, 2006.

Cohen Zoon: Hungary. In: M. Souto Otero – A. McCoshan – K. Junge (eds.): European Inventory on Validation of non-formal and informal learning. Ecotec Research & Consulting Limited, Birmingham, 2005. 127–133. p.

Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere (FEOR). KSH, Budapest, 1993.

A gyakorlati szintvizsga kézikönyve. MKIK, Budapest, 2006.

Kézikönyv a szakmai vizsgák megszervezéséhez. MKIK–NSZFI, Budapest, 2007.

OKJ fejlesztése. HEFOP 3.2.1. NSZI, Budapest.

Szakképzés Magyarországon. OM, Budapest, 2005.

Szakképzés Magyarországon. OM, Budapest, 2006.

SZVK útmutatók. HEFOP 3.2.1. NSZI, Budapest, 2006.

Világosztályú képzési verseny: Fejlett gazdaságok. Európai Szakképzés-fejlesztési Központ, CEDEFOP, Budapest, 2008.

1. függelék

Az SZVK hatályos jogszabályai

Tárcák	SZVK (db)	SZVK-t kiadó rendelet	Hatályba lépés
SZMM	195	21/2007. (V. 21.) SZMM	2007. szept. 1.
	197	15/2008. (VIII. 13.) SZMM	2008. aug. 28.
	198	8/2009. (IX. 10.) SZMM (198 db módosítás)	2009. szept. 25.
FVM	45	8/2008. (I. 23.) FVM	2008. ápr. 22.
		152/2008. (XI. 20.) FVM	2008. dec. 5.
		185/2009. (VII. 15.) FVM	2008. júl. 23.
GKM	43	15/2008. (IV. 3.) GKM	2008. aug. 31.
(KHEM NFGM)		3/2009. (I. 27.) NFGM (3db módosítás)	2009. febr. 2.
ÖTM	11	25/2008. (IV. 29.) ÖTM	2008. szept. 1.
		20/2009. (VI. 25.) ÖM (3db módosítás)	
KvVM	12	12/2008. (IV. 30) KvVM	2008. szept. 1.
HM	3	17/2008. (VII. 18.) HM	2008. aug. 1.
		19/2008. (VIII. 14.) HM	
IRM	10	15/2008. (VII. 28.) IRM	2008. aug. 1.
OKM	61	20/2008. (VII. 29.) OKM	2008. szept. 10.
		21/2008. (VII. 30.) OKM	
PM	19	23/2008. (VIII. 8.) PM	2009. jan. 1.
		15/2009. (IX. 22.) PM (19db módosítás)	2009. szept. 30.
		21/2009. (X. 9.) PM (19db módosítás)	2009. okt. 10.
EÜM	16	32/2008. (VIII. 14.) EÜM	2008. aug. 15.
	1	24/2009. (VII. 23.) EÜM	
MeH	1	7/2009. (IX. 3.) MeHVM	2009. szept. 11.
Összesen megjelent	420		

2. függelék

ISCED-összefoglaló

Az ISCED egy olyan osztályozási rendszer, melyben az oktatási programok szint- és programtípus, szakterületi integráció eredményeképpen alakulnak ki, és ahol jelentőséggel bírnak a közös szakmai tartalommal bíró programok. Minden szakterület programcsoportjai különböző szinten oktathatók.

A résztvevők képesítéseinek, szaktudásának értékelése korlát a programban való részvétel és az elért teljesítmények között.

Az osztályozás alapegysége az ISCED-ben az oktatási program, amelyeket a tartalmuk alapján határoznak meg, és vonatkozhat bármilyen típusú tanulásra.

Az ISCED értelmezése két komponens szerint:

- » A képzési programtípusok besorolása a kimenetet szemlélteti, az ISCED 97(legutolsó verzió) szerint:

A = Továbbtanulásra felkészítő

B = Szakirányú továbbtanulásra felkészítő

C = Munkába állásra felkészítő

V = Szakképzés

Az OM igényének megfelelően – a KSH-val egyeztetett – G és P bevezetése

G = általános képzés kevesebb mint 25 %-a szakmai oktatás

P = szakmai tanulmányokra való előkészítő tanulmányokat jelenti,

a szakmai előképzés a munka világába vezet, a program sikeres elvégzése nem irányul a munkaerőpiacra

- » Az ISCED 97 a következő bemeneti szinteket különbözteti meg (a szám az ISCED-kódszámot jelenti és a szintazonosítóra vonatkozik):

0	Iskoláskor előtti oktatás
1	Elemi oktatás
2	Alsó középfokú oktatás (2A, 2B és 2C)
3	Felső középfokú oktatás (3A, 3B, 3C)
4	Középfokú oktatást követő, nem főiskolai/egyetemi oktatás (4A, 4B, 4C)
5	A felsőoktatás első szakasza 5B, 1., 2. képesítések 5A, 1. képesítés 5A, 2. képesítés
6	A felsőoktatás második szakasza (közvetlenül vezet egy magas szintű kutatói képesítéshez)

- » Az osztályozás tematikus része majd a központi programfejlesztésnél oldható meg, ebben a fázisban még nem értelmezhető.

Az ISCED 97 tematikus része egy hierarchikus rendszerbe besorolt két számjegyű kódot használ a területek osztályozására: egy számjegy jelöli a „szélesebb területet”, egy másik pedig a „szűkebb területet”. A rendszerben 9 „szélesebb terület” és 25 „szűkebb terület” van. A nemzetközi oktatási statisztikák a „szűkebb területeken” alapulnak, a „szélesebb területeket” főként összesítésre használják.

A magyar Országos képzési jegyzék fejlesztésénél kialakult, hogy a szakképzés azonosító számának első két számjegye kapcsolódik az ISCED-szintekkel, amelyet a továbbiakban is célszerű megtartani.

OKJ szakképesítés szintjei (a szakképesítés azonosító számának első két számjegye)		ISCED 97 Szintjei és a szakképzésben értelmezhető szintek	
21	Befejezett végzettséget nem igénylő szakképesítések	2CV	Szakiskolai, befejezett iskolai végzettséget nem igénylő szakképesítések/szakképző évfolyam készségfejlesztő speciális szakiskolában/Alapfokú iskolai végzettség nélküli szakmákra való szakképzés
31	Nyolcadik évfolyam elvégzésével tanúsított alapfokú iskolai végzettségre épülő szakképesítések	3CV	Szakiskolai szakképző évfolyamok és programok/művészeti szakmai oktatásra való felkészítés párhuzamos oktatás a 9–13. évfolyamon
32	Nyolcadik évfolyam elvégzésével tanúsított alapfokú iskolai végzettségre épülő és szakmai előképzettséghez kötött szakképesítések	3CV	Szakiskolai szakképző évfolyamok és programok/művészeti szakmai oktatásra való felkészítés párhuzamos oktatás a 9–13. évfolyamon
33	Tizedik évfolyamra épülő szakképesítések	3CV	Szakiskolai szakképző évfolyamok és programok művészeti szakmai oktatásra való felkészítés párhuzamos oktatás a 9–13. évfolyamon
34	Tizedik évfolyamhoz és szakmai előképzettséghez kötött szakképesítések	3CV	Szakiskolai szakképző évfolyamok és programok/művészeti szakmai oktatásra való felkészítés párhuzamos oktatás a 9–13. évfolyamon
51	A középiskola utolsó évfolyamának elvégzéséhez kötött szakképesítések, amelyek jellemzően fizikai tevékenység ellátására jogosítanak	4CV	Szakképző évfolyamok és programok középiskola utolsó évfolyamának/Szakképző évfolyamok középiskola utolsó évfolyamára vagy érettségire épülő nem felsőfokú OKJ szakmákban
52	Középiskola utolsó évfolyamának elvégzéséhez vagy érettségi vizsgához kötött szakképesítések, amelyek jellemzően szellemi tevékenység ellátására jogosítanak	4CV	Szakképző évfolyamok és programok középiskola utolsó évfolyamának/Szakképző évfolyamok középiskola utolsó évfolyamára vagy érettségire épülő nem felsőfokú OKJ szakmákban
53	Érettségi vizsgához és meghatározott szakmai előképzettséghez kötött szakképesítések	4CV	Szakképző évfolyamok és programok középiskola utolsó évfolyamának/Szakképző évfolyamok középiskola utolsó évfolyamára vagy érettségire épülő nem felsőfokú OKJ szakmákban
54	Érettségi vizsgához vagy érettségi vizsgához és meghatározott szakmai előképzettséghez kötött emelt szintű szakképesítések	4CV	Szakképző évfolyamok és programok középiskola utolsó évfolyamának/Szakképző évfolyamok középiskola utolsó évfolyamára vagy érettségire épülő nem felsőfokú OKJ szakmákban
55	Érettségi vizsgához kötött felsőfokú szakképesítések	SBCV	Iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés/Felsőfokú szakképzés Párhuzamos képzés esetén
61	Felsőfokú iskolai végzettségre épülő szakképesítések	SACV	Szakképzés felsőfokú iskolai végzettséget igénylő OKJ szakképesítésekre

3. függelék

Fogalmak

Szakképzési törvényben meghatározott az EKKR/OKKR-rel összefüggésbe hozható definíciók (a törvényben megjelenő számozás szerint)

1. *Állam által elismert szakképesítés:* az OKJ-ban meghatározott szakképesítés;
2. *Előírt gyakorlat:* a szakképesítés megszerzéséhez szükséges, meghatározott munkaterületen, munkakörben korábban megszerzett gyakorlat, amelynek időtartamát a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye tartalmazza;
3. *Gyakorlati képzést szervező:* a gyakorlati követelményekre való felkészítés feltételeit biztosító, a gyakorlati képzést megszervező és folytató szakképző iskola vagy gazdálkodó szervezet;
7. *Iskolai rendszerű szakképzés:* a közoktatás keretében a közoktatási és a szakképzési törvényben meghatározott szakképző iskolában, illetőleg a felsőoktatási törvényben meghatározott felsőoktatási intézményben folyó szakképzés. Résztvevői a szakképzést folytató intézménnyel tanulói, illetőleg hallgatói jogviszonyban állnak;
8. *Iskolarendszeren kívüli hatósági jellegű képzés:* jogszabályban meghatározott, illetve hatóság által szabályozott tartalmú és célú képzés, melynek eredményeként hatóság által meghatározott tevékenység folytatására feljogosító irat (engedély, bizonyítvány, a képző intézmény által kiállított igazolás stb.) kiadására kerül sor;
9. *Kredit:* a tanulmányi munka mértékegysége, amely kifejezi azt a pedagógiaileg tervezhető időt, amely a szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott modulok teljesítéséhez szükséges;
10. *Központi program (tanterv):* miniszter által kiadott dokumentum a szakmai és vizsgakövetelmény teljesítésére szolgáló iskolai rendszerű szakképzés megszervezéséhez, valamint további nevelési-oktatási dokumentumok (szakmai program, tankönyv, egyéb tanulmányi segédlet) elkészítéséhez;
11. *Mesterképzés:* olyan képzési forma, amelynek során meghatározott szakképesítéssel és szakmai gyakorlattal rendelkező szakembereket – a szakmai tevékenység mester szintű gyakorlásához szükséges szakmai elméleti és gyakorlati, a vállalkozás vezetéséhez szükséges gazdasági, jogi és munkaügyi, a tanulók képzéséhez szükséges alapvető pedagógiai ismeretek elsajátításával – mestervizsgára készítik fel;
12. *Mestervizsga követelményei:* a szakképesítésért felelős miniszter által jogszabályban meghatározott dokumentum, amely a mestervizsgának a gazdasági kamara által – az országos gazdasági érdekképviseleti szervezetekkel együttműködve – kidolgozott követelményeit, valamint a vizsgáztatással kapcsolatos követelményeket tartalmazza;
13. *Modultérkép:* az egyes szakképesítések – szakmai és vizsgakövetelményeiben meghatározott – szakmai modulját vagy moduljait, valamint azok egymáshoz történő kapcsolódásait tartalmazó dokumentum;
17. *Szakmai alapképzés:* a szakképesítés megszerzésére felkészítő képzési folyamat azon része, amely azonos szakmacsoportba tartozó szakképesítések közös szakmai ismeretei megszerzésére irányul;
18. *Szakmai ellenőrzés:* a szakképzés ágazati irányításának olyan eszköze, amelynek keretében a hatályos követelmények érvényesülésének vizsgálata, a kapott eredmények értékelése, az információknak a döntéshozók számára történő visszacsatolása történik meg;
19. *Szakmai előképzettség:* szakképesítés megszerzéséhez szükséges, korábban megszerzett szakképesítés, megnevezését a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye tartalmazza;
20. *Szakmai és vizsgakövetelmény:* a szakképesítésért felelős miniszter által jogszabályban kiadott központi képzési dokumentum;

22. *Szakmai tantárgy*: a szakmai és vizsgakövetelmény teljesítéséhez a szakképesítés központi programjában (tantervében) előírt tantárgy;
23. *Szakmai vizsga*: az OKJ-ban meghatározott szakképesítés megszerzésére szervezett állami vizsga;
24. *Tanműhely*: tanműhely, tangazdaság, tanbolt, tankórterem, tankert, tanudvar, tankonyha, laboratórium, taniroda, demonstrációs terem, gyakorló- és szaktanterem;
27. *Egészségügyi alkalmasság*: orvosi vizsgálat alapján annak megállapítása, hogy a szakképzésbe bekapcsolódni szándékozó személy testi adottságai, egészségi állapota alapján képes a választott tevékenység, foglalkozás ellátására, felkészülése során nem kerül veszélybe;
29. *Feladatcsoport*: a szakképesítés feladatprofiljának legnagyobb egysége, a munkatevékenység során végzendő feladatok célszerűen csoportosított halmaza;
30. *Feladatprofil*: a szakképesítés megszerzése birtokában betölthető munkakörben elvégzendő feladatok célszerűen csoportosított listája;
31. *Modulzáró vizsga*: a szakmai és vizsgakövetelményben a szakmai vizsgára bocsátás feltételként előírt, a szakképzést folytató intézmény által megszervezett vizsga, olyan kompetenciamérés, amellyel az intézmény meggyőződik arról, hogy a képzésben részt vevő rendelkezik a szakmai vizsga teljesítéséhez szükséges kompetenciákkal. Iskolarendszeren kívüli szakképzés esetén modulzáró vizsgára jelentkezhet az is, aki képzésben nem vett részt. Iskolai rendszerű szakképzés esetében az utolsó szakképző évfolyam eredményes elvégzése egyenértékű a modulzáró vizsga eredményes letételével;
35. *szakmai követelmény*: a szakmai követelmény a gazdaságnak az adott szakemberrel szemben támasztott elvárásait, a szakma gyakorlása közben végzendő feladatok megoldásával kapcsolatban támasztható követelményeket tükrözi. Magába foglalja a munkába lépéshez, illetve a munkavégzés során szükséges kompetenciák (munkaköri követelmények) szintjét, tartalmát, minőségét;
36. *Szakmai követelménymodul*: a szakképesítés szakmai követelményeinek meghatározott része, egyedi szakképesítések esetén annak egésze. A szakképesítés követelménymoduljainak összessége tartalmazza a szakképesítés valamennyi, a szakmai és vizsgakövetelményben rögzített szakmai kompetenciáját;
37. *Vizsgafeladat*: tartalmazza a [írásbeli, interaktív (számítógépes), gyakorlati, szóbeli] vizsgatevékenység(ek) célját és a teljesítés meghatározó körülményeit, amelyhez legalább egy vizsgatevékenységet kell hozzárendelni;
38. *Vizsgarész*: a szakmai követelménymodulban meghatározottak elsajátításának mérési és értékelési egysége, amely vizsgafeladat(ok)ból és ehhez rendelt vizsgatevékenység(ek)ből áll, egy követelménymodulhoz egy vizsgarész rendelhető.

Felsőoktatási törvényben meghatározott az EKKR/OKKR-rel összefüggő definíciók

(a törvényben megjelenő számozás szerint)

5. *Felmenő rendszer*: képzésszervezési elv, amely alapján az új vagy módosított tanulmányi és vizsgakövetelményt azoktól a hallgatóktól lehet megkövetelni, akik a bevezetését követően kezdték meg a tanulmányaikat, illetve azoktól, akik azt megelőzően kezdték meg tanulmányaikat, de választásuk alapján az új vagy módosított tanulmányi és vizsgakövetelmények alapján készülnek fel;
6. *Félév*: öt hónapból álló oktatásszervezési időszak;
7. *Felsőfokú szakképzés*: felsőoktatási intézmények által hallgatói – valamint felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodás alapján szakközépiskolák által tanulói – jogviszony keretében folytatott szakképzés, amely beépül a felsőoktatási intézmény alapképzésébe, és egyben az Országos képzési jegyzékben szereplő felsőfokú szakképesítést ad;

15. *Képzési keret*: a többciklusú képzés egyes végzettségi szintjeinek minden képzési területre vonatkozó általános jellemzői;
16. *Képzésben érdekelt miniszter*: a szakképzésről szóló törvényben meghatározott, szakképesítéért felelős miniszter;
17. *Képzési ág*: a képzési terület azon szakjainak összessége, amelyeknek a képzési tartalma a képzés kezdeti szakaszában azonos;
18. *Képzési és kimeneti követelmények*: azoknak az ismereteknek, jártasságoknak, készségeknek, képességeknek (kompetencia) összessége, amelyek megszerzése esetén az adott szakon a végzettségi szintet és szakképzettséget igazoló oklevél kiadható;
26. *Kredit*: a hallgatói tanulmányi munka mértékegysége, amely a tantárgy, illetve a tantervi egység vonatkozásában kifejezi azt a becsült időt, amely meghatározott ismeretek elsajátításához, a követelmények teljesítéséhez szükséges; egy kredit harminc tanulmányi munkaórát jelent.

Felnőttképzési törvényben meghatározott az EKKR/OKKR-rel összefüggésbe hozható definíciók (a törvényben megjelenő számozás szerint)

1. *Intézmény-akkreditáció*: a felnőttképzési intézményben folytatott képzési (tananyagfejlesztés, oktatás/képzés, értékelés) és felnőttképzési szolgáltató tevékenységnek, az intézmény irányítási és döntési folyamatok szabályozottságának vizsgálata és minőség szempontjából történő hitelesítése;
2. *Program-akkreditáció*: a képzési célnak való megfelelés (különös tekintettel a munkaerő-piaci szükségességre, az életminőség javítására), a megvalósíthatóság, továbbá a képzés tartalmi elemeinek és a pedagógiai/andragógiai követelményeknek való megfelelés vizsgálata és minőség szempontjából történő hitelesítése;
3. *Távoktatás*: az oktatásnak az a formája, amely alkalmazása esetén a tananyaggal való megismerkedés, a tananyag elsajátítása és az elsajátított tudásról történő számadás a felnőttképzésben résztvevő önálló tevékenységét igényli. A távoktatás során a tanulás közvetett irányítása valósul meg, amely megköveteli a tananyagok speciális felépítését, az azokhoz való hozzáférés technikájának biztosítását, a tanulási folyamat a felnőttképzésben résztvevő által történő ellenőrzésének lehetőségét. A távoktatás időtartamát, valamint az ismeretátadás és a tanulmányok teljesítése ellenőrzésének formáit a képzésben részt vevő felnőttel kötött felnőttképzési szerződésben a felnőttképzést folytató intézmény határozza meg. A távoktatás megvalósulhat hagyományos levelező oktatás keretében vagy infokommunikációs technológiai adathordozók felhasználásával.
4. *Általános célú képzés*: olyan képzés, amely az általános műveltség növelését célozza, amely hozzájárul a felnőtt személyiségének fejlődéséhez, a társadalmi esélyegyenlőség és az állampolgári kompetencia kialakulásához.
5. *Felnőtt*: felnőttképzésben részt vevő természetes személy, aki külön törvényben meghatározottak szerint tankötelezettségét teljesítette.
6. *Hátrányos helyzetű felnőtt*: olyan felnőtt, akinek valamely szociális, életviteli vagy egyéb okból a képzési lehetőségekhez való hozzáférése állami támogatás nélkül az átlagosnál nehezebben megvalósítható.
7. *A felnőttképzéshez kapcsolódó szolgáltatás*: olyan szolgáltatás, amely a képzések egyénre szabott kialakításának elősegítésére, a képzés hatékonyságának javítására vagy a munkavállalás elősegítésére irányul.
8. *Fogyatékkal élő felnőtt*: a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. § a) pontjában meghatározott, a 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet 1. számú mellékletében szereplő mértékű fogyatékossgal rendelkező személy, amennyiben e törvény alkalmazásában felnőttnek minősül.

9. *Iskolarendszeren kívüli képzés:* olyan képzés, amelynek résztvevői nem állnak a képző intézménnyel tanulói vagy hallgatói jogviszonyban.
10. *Kompetencia:* a felnőttképzésben részt vett személy ismereteinek, készségeinek, képességeinek, magatartási, viselkedési jegyeinek összessége, amely által a személy képes lesz egy meghatározott feladat eredményes teljesítésére.
11. *Munkanélküli felnőtt:* az Flt. 58. § (5) bekezdés *d)* pontjában meghatározott természetes személy, amennyiben e törvény alkalmazásában felnőttnek minősül.
12. *Elméleti tanóra:* a képzésnek a megszerezni kívánt képesítéshez, kompetenciához szükséges elméleti tudás megszerzését biztosító, 45 percet elérő időtartamú egysége.
13. *Belső képzésnek* minősül a munkáltató által a saját munkavállalói részére saját munkaszervezetén belül, nem üzletszerűen szervezett képzés, illetve a külön jogszabályok alapján végzett köztisztviselői továbbképzés. A belső képzés szempontjából munkavállaló az Flt. 58. §-a (5) bekezdésének *b)* pontjában meghatározott személy.
14. *Nem formális tanulásnak* minősül a munkahely, a társadalmi és egyéb szervezetek által szervezett olyan rendszerezett oktatás-tanulás, amely oktatási, képzési intézményeken kívül az egyén igényei és kezdeményezése alapján valósul meg, és amely közvetlenül nem kapcsolódik képesítés megszerzését tanúsító okirat megszerzéséhez.
15. *Gyakorlati foglalkozás:* a képzés azon része, amely a megszerezni kívánt képesítéshez, kompetenciához szükséges elméleti ismeretek gyakorlatban történő alkalmazásának elsajátítását biztosítja.
16. *Konzultáció:* az elsajátítandó ismeret átadását, megerősítését elősegítő, a képzésben részt vevő felnőtt(ek) és az oktató (tutor) közötti megbeszélés, mely elektronikus formában is megvalósulhat.
17. *Modul:* tanítási vagy tananyagegység, amely egy logikailag összetartozó ismeretanyagnak önállóan kezelhető, meghatározott személyi és tárgyi feltételekkel behatárolt, mérhető kimenetű, önállóan is tanítható része. A modul ismeretanyagának elsajátítását követően a képzésben részt vevő személy képes lesz az ismereteket, készségeket, képességeket, tulajdonságokat meghatározott szinten alkalmazni, illetve további tanulmányai során felhasználni.
18. *Moduláris rendszer:* meghatározott, összekapcsolható egységekből (modulokból) álló képzési program, tananyag, amely lehetővé teszi a képzés kimeneti követelményének teljesítéséhez szükséges ismeretek részenkénti elsajátítását, biztosítja a szakmák közti átjárhatóságot, az eltérő tudásszintekhez, munkatapasztalatokhoz való alkalmazkodást, a képzések különböző irányú specializálását. A modulok egymáshoz illesztésével, cseréjével különböző moduláris képzési programok, tananyagok állíthatók össze.
19. *Szakmai képzés:* olyan képzés, amely valamely foglalkozás, munkatevékenység végzéséhez szükséges kompetencia megszerzésére, fejlesztésére irányul.
20. *Felnőttképzési tevékenység megkezdése:* a 3. § (2) bekezdésében meghatározott tevékenység tényleges megkezdése vagy a felnőttképzési tevékenységnek a felnőttképzési intézmény általi meghirdetése.

4. függelék A beszámíthatóság szabályai egyes törvényekben

Jogszabály	Szakmai előképzettség	Vizsgarész	Beszámítás
1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről 54/B. §	19. szakmai előképzettség: szakképesítés megszerzéséhez szükséges, korábban megszerzett szakképesítés, megnevezését a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye tartalmazza. (6. iskolai előképzettség: a szakképzés megkezdéséhez szükséges iskolai végzettség)	38. vizsgarész: a szakmai követelménymodulban meghatározottak elsajátításának mérési és értékelési egysége, amely vizsgafeladat(ok)ból és ehhez rendelt vizsgatevékenység(ek)ből áll, egy követelménymodulhoz egy vizsgarész rendelhető.	11. § (1) A szakképzést folytató intézményben, illetőleg a felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányokat a szakképzést nyújtó szakképzésben előírt – megegyező tartalmú – követelmények teljesítésébe be kell számítani. Az előzetes tanulmányok és az azokkal megegyező tartalmú követelmények teljesítésének egyidejű igazolásával a beszámítás iránti kérelmet (beszámítás iránti kérelem) a szakképzést folytató intézmény vezetőjéhez kell benyújtani. A beszámítás mértékéről a szakképzést folytató intézmény vezetője dönt. A szakképzést folytató intézmény vezetőjének döntése ellen a közoktatási feladatkörében eljáró oktatási hivatalhoz lehet fellebbezni. A fellebbezésre a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályait kell alkalmazni. (3) A szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott vizsga, munkahelyi gyakorlat, illetve külföldi szakmai gyakorlat teljesítése esetén a szakmai vizsga részeit teljesítése alól felmentést kell adni. A felmentés iránti kérelem benyújtására és elbírálására a (2) bekezdésben foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni. 4) A közoktatási törvényben szabályozott a) szakiskolai gyakorlati oktatás, pályaaorientáció, szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás, valamint b) szakközépiskolai szakmai elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatás során elsajátított és igazolt ismeretek tanulmányokba történő beszámításáról a szakképzést folytató intézmény vezetője dönt.

Jogszabály	Szakmai előképzettség	Vizsgarész	Beszámítás
	<p>10. § (1) Az OKJ-ban meghatározott szakképesítéshez – az ellenőrzési, mérési és értékelési rendszer kialakulását és működését biztosító – szakmai és vizsgakövetelményt kell előírni. A szakmai és vizsgakövetelmény kötelező tartalmi elemei a következők:</p> <p>b) a képzés megkezdéséhez szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemek (a továbbiakban: bemeneti kompetencia), illetve az iskolai és szakmai előképzettség, a pályalkalmassági, egészségügyi, illetve szakmai alkalmassági követelmények, valamint az előírt gyakorlat.</p>	<p>Vizsgarész</p> <p>11. § (2) A szakképzést folytató intézményben, illetőleg a felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányok során tett eredményes vizsga alapján a szakmai vizsga részei, tantárgyai követelményeinek ismételt teljesítése alól felmentést kell adni. E rendelkezés nem alkalmazható, ha megváltozott a szakmai és vizsgakövetelmény. A felmentés iránti kérelmet, valamint a vizsga letételét igazoló bizonyítványt a szakmai vizsgát szervező intézmény vezetőjéhez a vizsgára történő jelentkezéssel együtt kell benyújtani. A felmentésről – a szakmai vizsgát szervező intézmény vezetőjének javaslatára – a szakmai vizsga megkezdése előtt a vizsgabizottság dönt. A vizsgabizottság a kérelmet csak abban az esetben utasíthatja el, ha a felmentés jogszabályban előírt feltételei nem állnak fenn. A vizsgarész vagy tantárgy osztályzatát, illetőleg érdemjegyét a másik vizsgán elért eredmény alapján a vizsgabizottság állapítja meg.</p>	
1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról	<p>67. § (1) A szakképzésre vonatkozó jogszabály határozza meg a szakképzésben való részvétel iskolai, szakmai előképzettség szerinti feltételeit. A munkába álláshoz, az önálló életkezdéshez szükséges ismeretek elsajátításában részt vehet az is, aki nem rendelkezik alapfokú iskolai végzettséggel, attól a tanévtől kezdve, amelyben a tizenhatodik életévét betölti.</p>		
2001. évi CL. törvény a felnőttképzésről	-	-	
2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról	-	-	

Jogszabály	Szakmai előképzettség	Vizgarész	Beszámítás
20/2007. (V. 21.) SZMM rendelet a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről		<p>Vizgarész</p> <p>5. § (1) A szakmai vizsga részeinek ismételt teljesítése alóli vizsgafelmentés iránti kérelmet a vizsgára való jelentkezéskor írásban kell benyújtani a vizsgaszervezőnek. A vizsgafelmentés tárgyában a szakmai vizsgabizottság dönt. Döntését a korábbi vizsga letételét igazoló okirat, a vizsgázó kérelméhez csatolt dokumentumok és a szakmai vizsgakövetelményekről szóló rendelet alapján hozza meg.</p> <p>13. § (2) A vizsgabizottság elnöke elkészíti a vizsga előkészítésével, lebonyolításával, a vizsgáztatás feltételeivel, a vizsgázók felkészültségével, a vizsgafelmentéssel kapcsolatos döntéssel, a szakmai és vizsgakövetelmény teljesítésével, a jogszabályi rendelkezések betartásával kapcsolatos észrevételeket, javaslatokat tartalmazó írásos jelentését, és mellékeli hozzá a gyakorlati vizsgatevékenység keretében végrehajtott vizsgafeladatot vagy annak leírását az értékelési útmutatóval együtt, amelyeket a szakmai vizsga befejezését követő egy héten belül megküld megbízójának.</p>	
26/2001. (VII. 27.) OM rendelet a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről		<p>7. § (1) Az Szt. 11. § (2) bekezdése alapján a szakmai vizsga részei, illetőleg tantárgyai vizsgakövetelményeinek ismételt teljesítése alóli felmentés (a továbbiakban: vizsgafelmentés) adható. A vizsgaszervező vezetője a szakmai vizsga előkészítéséről szóló jelentésének a szakképesítésért felelős miniszternek történő elküldése előtt tájékoztatja a vizsgázót a felmentés iránti kérelemmel kapcsolatban kialakított, előzetes, nem kötelező érvényű javaslatáról. A vizsgafelmentés tárgyában a szakmai vizsgabizottság a döntését – a vizsga letételét igazoló bizonyítvány, valamint a szakképesítésenként meghatározott szakmai és vizsgakövetelmény figyelembevételével – a szakmai vizsga megkezdését megelőző bizottsági értekezleten hozza meg.</p>	
1/2006. (VII. 5.) SZMM rendelet a szakmai és vizsgakövetelmények formai előírásairól		<p>VII. fejezet v) vizgarész: a követelménymodulban meghatározottak el-sajátításának mérési és értékelési egysége, amely vizsgafeladat(ok)ból és ehhez rendelt vizsgatevékenység(ek)ből áll, egy követelménymodulhoz több vizsgarész is rendelkezhető.</p>	

5. függelék

Az Europass bizonyítványkiegészítő

Az Európai Bizottság annak érdekében, hogy elősegítse a tagállamok közötti munkavállalási és tanulmányi célú mobilitást, a képzési rendszerek, bizonyítványok és képességek, kompetenciák átláthatóságát, 2003 decemberében kidolgozta az Europass keretrendszerre vonatkozó javaslatát, amelyről 2004 májusában az Oktatási, Ifjúsági és Kulturális Miniszterek Tanácsán politikai megállapodás született.

Az Europass a végzettségek és kompetenciák összehasonlíthatóságát támogató, nyitott és rugalmas egységes keretrendszer, amelynek alapja az ún. Europass portfólió. Az Europass portfólió egy személyi dokumentumcsomag, amelyet az állampolgárok önkéntes alapon használhatnak végzettségeik, formális, nem formális és informális oktatásban és képzésben szerzett kompetenciáik elismertetésére, munkavállalás esetén a munkaadók tájékoztatására Európában. A dokumentumcsomag egyes elemei nagyobb részt azonos tartalommal és formában ma is léteznek, de elkülönülten, nem egységes keretben. A dokumentumok egy családba való foglalásának fontos célja a hatékonyság növelése és a költségek racionalizálása.

Az Europass portfólió 5 dokumentumból áll:

Europass önéletrajz (Europass Curriculum Vitae)

- » Europass mobilitási igazolvány (Europass Mobility)
- » Europass bizonyítványkiegészítő (Europass Certificate Supplement)
- » Europass oklevélmelléklet (Europass Diploma Supplement)
- » Europass nyelvtanulási napló (Europass Language Portfolio)

Az európai uniós elvárásoknak megfelelően a szakképzés vonatkozásában az Europass Certificate Supplement, vagyis bizonyítványkiegészítőkből – a 2001. évi hatályos Országos képzési jegyzéket alapul véve – 1068 készült el, természetesen ez a szám magában foglalja a szakképesítéseket és azok leágazásait is. A bizonyítvány-kiegészítők angol nyelvű fordítása is elkészült.

A szakmai vizsgáztatásról szóló jogszabály biztosítja azt, hogy 2005 júliusától ez a bizonyítvány-kiegészítő lap az eredményes vizsgát tett tanulók/hallgatók részére elérhető legyen. A kiegészítővel kapcsolatos ügyek a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézeten belül a Nemzeti Referencia Központhoz tartoznak.

A szakképesítések megszerzését igazoló bizonyítvány kiadásával egyidejűleg a vizsgázó kérésére olyan igazolólapot kell kiadnia a vizsgaszervező vezetőjének, amely

- » érvényre juttatja a vonatkozó európai uniós dokumentumokban megfogalmazottakat a Lisszabonban elfogadott formában, továbbá
- » tájékoztatást, kiegészítő információkat nyújt a munkaadók számára az adott bizonyítvány megszerzésének kritériumairól.

Ezen szabályozást az elvek egységes alkalmazása teszi indokolttá.

Hat szakaszból áll, és valamennyi EU-országban azonos a kiegészítő:

1. A szakképesítés megnevezése (eredeti nyelven)
2. A szakképesítés megnevezésének fordítása
3. A bizonyítvány tulajdonosa által megszerzett készségek és kompetenciák leírása
4. A bizonyítvány tulajdonosa által betölthető foglalkozások köre
5. A bizonyítvány hivatalos alapja
6. A bizonyítvány megszerzésének hivatalosan elismert módjai